

Србија памти агресију 1999. године

ХЕРОЈСКА ВОЈСКА НИЈЕ ОБРУКАЛА ПРЕТКЕ

Готово све што се догађало током одбране права на живот и слободу, заслужује да се нађе у аналима модерног ратовања. Једино ће лебдети питање зашто они који су напали СРЈ и починили на хиљаде злочина нису одговарали за недела, ко их је и зашто амнестирао.

На много начина може да се посматра и изучава агресија 19 најразвијенијих земаља на малу суверену земљу, којој је слобода најдрагоценија светиња. Није први пут у историји да се наша земља нашла на удару силника, нити је први пут да се Србија бранила. Као и увек до сада, многе предности биле су на страни агресора, али то ни једног часа није поколебало народ и њену војску да се зналачки и одлучно супротставе покушају отимања дела државне територије и прекрајању историје. За припрему агресије на СРЈ, односно Србију упрегнуте су многе лажи, безочна пропаганда, предузета психолошка операција, појачани притисци и претње... Преговори у Рамбујеу и Паризу били су само фарса, то јест оправдање за испране мозгове и необавештени свет да се одлучно удари на нашу земљу. Када се ситуација посматра са дистанце од 22 године, реално делује чињеница да би НАТО у сламању Србије вероватно употребио и нуклеарно оружје, само када им се оно дејством не би вратило као бумеранг.

Свих ових година део јавности упорно понавља питање да ли се агресија могла избећи. Одговор је позитиван: то се могло учинити, али само чином капитулације! Такво решење могла би да потпише само нека банана држава. Српски народ није капитулирао свих минулих векова дуге историје, па то неће учинити ни у будућности, ма какав био однос снага.

Према речима генерал-пуковника Владимира Лазаревића циљ НАТО-а био је да уништи главне ефективне ВЈ, посебно јединица 3. армије, односно Приштинског корпуса. Заправо, требало је убити 25.000 војника тог корпуса, покорити, понизити и окупирати Србију.

Погрешне су биле процене планера НАТО-а да ће ударима томахава ракетама са дистанце и бомбардовањем авиона из ваздушног простора брзо неутралисати нашу противваздухопловну одбрану, сломи моћ снага РВ и ПВО и учинити да после три дана Србија пристане на диктирање услове.

Није се догодило у складу са оним како су планирали стратегије Алијансе, наша војска благовремено је мобилисала снаге и припремила их за дуготрајни рат. Напуштене су мирнодопске локације, а ВЈ је постала војска у покрету, којој ништа не може високософистицирана техника. Затворени су сви правци могућег копненог напада.

Пилоти на авионима МиГ-29 храбро су кренули у сусрет авионима НАТО-а који су имали два до три пута већи дomet радара и ракета ваздух-ваздух. Догађало се да непријатељски пилот уочи наш авион и испали ракету, а да наш пи-

лот још није уочио. Била је то неравноправна борба. Због опасности која је авионима НАТО-а претила од наше ПВО, пилоти су се пењали на висине изнад 10.000 метара. Упркос предузетим мерама наши противвавионци оборили су авион Ф-117 А, понос Америчке. Тај догађај много је значао за самопоуздање припадника ВЈ и морал становништва.

Како је време одмицало, планери НАТО-а су, бесни због минималног учинка, све мање су гађали војне циљеве, а све више цивилне објекте. Из дана у дан кршили су међународна права ратовања, изводећи експерименте у живо, употребљавајући забрањено оружје.

Унападима на територију Србије пилоти НАТО-а избацили су 156 контејнера са 37.440 касетних бомби, углавном на цивилне објекте. Само су амерички пилоти имали „привилегију“ да територију Србије заспу са 31.000 пројектила са осиромашеним уранијумом, знајући добро са каквим злом контаминирају читав регион. Можда суштину ексклузивитета америчког дејства са појединим средствима по цивилним метама треба тражити у изјави главнокомандујућег ваздухопловном операцијом над Југославијом, америчког генерала Мајкла Шорта, који је тврдио: „Не може се добити рат ако не уништите могућност нормалног живота за већину становништва. Морамо им одузети воду, струју, храну па чак и здрав ваздух“.

Тачно се зна по којим цивилним објектима и колико пута је дејствовало ваздухопловство САД, а то је близу 80 одсто од свих укупних дејстава. Сразмерно томе је њихово учешће у наношењу цивилних губитака и материјалне штете. Оружје НАТО-а, између осталог, уништило је: 38 мостова, 28 радио и ТВ репетитора, 11 енергетских постројења, а онеспособено је 470 км путева и 595 км пруга. Уништено је и оштећено око 25.000 стамбених објеката. Са Космета је протерано, после завршетка агресије око 250.000 Срба. С обзиром како је агресија почела и на чињеницу да нису поштоване одредбе међународног хуманитарног и ратног права, НАТО је агресијом на Србију (СРЈ) извршио злочин против мира и злочин против цивилног становништва.

Наша одбрана почивала је на оружју друге генерације, а НАТО је имао борбене системе треће, четврте, па и пете генерације. Неупоредив је био однос економске моћи, броја становника, броја војника, количине оружја и других параметара...

Посебан подвиг представља тајно пребацивање и размештај 252. оклопне бригаде из Краљева на простор Косова и Метохије, а да то НАТО није регистровао. Маскирањем и маневром јединице Војске Југославије су биле готово невидљиве за

агресоре. Морал народа, а посебно борбени морал припадника наше војске никада до сада нису били толико снажни.

Посебно паклено било је на Косову и Метохији. У рејону карауле Кошаре наше граничаре са територије Албаније 9. априла (1999) нападо је 1.500 до 2.000 шиптарских терориста, у чијим редова је било и специјалаца из других земаља. Супротставило им се само стотинак војника и старешина ВЈ. Два и по дана, тачно рећи грудима, брањен је покушај уласка на Космет и осујећен план расецања наших снага ради продора у дубину Србије. Иза терориста који су кидисали на наше граничаре, биле су у спремности јаке снаге НАТО-а, Републике Албаније и шиптарско-терористичке формације за експлоатисање њиховог продора. Два и по дана граничари су одолевали нападима, док им у помоћ није пристигао 2. батаљон из 125. моторизоване бригаде.

НАТО је у рејону Паштрика припаднике 549. моторизоване бригаде на положајима засуо тепих-бомбама. Из авиона А-10 амерички пилоти гађали су пројектиlima са осиромашеним уранијумом, западни војни савез током агресије употребио је и многа забрањена оружја.

Ако су Кошаре биле Вијетнам у малом, операција „Стрела 2“ или Битка за Паштрик, била је Вијетнам у великом. Зашто? Зато што се НАТО одлучио да коначно реализацијом те друге етапе операције изврши задатак који није успео у претходном периоду.

Зналачки, одлучно и храбро припадници наше војске су се супротставили агресорима. На хиљаде тона ракета и бомби завршило је на буњишту јер су уместо да ударе у живу силу и технику, ударали су у мамце и макете оружја које им је потурила наша војска.

Војска Југославије није била поражена у асиметричном и сведимензионалном рату. Када су се трупе, према одредбама Кумановског споразума измистиле са простора Космета, светска јавност, а нарочито стратегије НАТО-а, били су изненађени да је после силних бомбардовања војска изгледала као да је спремна за параду.

Финале се догодило после петооктобарских промена 2000. године. Државске власти, вероватно по налогу Запада, драстично смањују војне ефективне СРЈ, уз масовно пензионисање најспособнијих старешина, управо оних који нису обрукали своје претке. Доживели су неправду без преседана. То су данашњи војни пензионери, скромни, родољубиво оријентисани, одани професији и породици, кадри за највеће подвиге, али и рањени у души.

Звонимир ПЕШИЋ

Дан сећања на почетак агресије НАТО-а на Србију (СРЈ) 1999. године

1

ОДАТА ПОШТА ЖРТВАМА АГРЕСИЈЕ

Као и свих претходних година, у Србији је 24. марта, одавањем поште на споменицима жртава, обележен почетак агресије на нашу земљу 1999. године. Пандемија вируса корона учинила је да овога пута не буде масовних скупова, па су комеморативне свечаности организоване углавном на отвореном простору, уз учешће малог броја људи.

Председник УВПС Љубомир Драгањац положио је букете свежег цвећа на Споменик деци страдалих током агресије НАТО-а 1999. године у Ташмајданском парку и на Споменик „Вечна ватра“ подигнутим за сећање на све жртве рата на београдском ушћу, одајући пошту пострадалима.

Венце и цвеће на та два споменика положили су и бројне делегације, међу којима и Клуба генерала и адмирала Србије,

Београдског форума за свет равноправних, амбасада Русије и Белорусије, удружења грађана и бораčkih организација. У име Клуба генерала и адмирала Србије венце су положили Миломир Миладиновић, Вукало Чађеновић и Лука Кастратовић.

Обраћајући се окупљенима пред Спомеником „Вечна ватра“, председник Извршног одбора Клуба генерала и адмирала Србије генерал-мајор Лука Кастратовић рекао је да имамо морално право и обавезу да се боримо против покушаја брисања нашег памћења, прекрајања историје, да све чинимо за суверенитет и слободу земље. На то нас, како је казао, обавезују жртве агресије НАТО-а и целокупна историја Србије. Све оно што се догодило 1999. године не смомо да заборавимо, нагласио је Кастратовић.

З. П.

Саопштење за јавност поводом уклањања венаца и букета цвећа са споменика палој деци у агресији НАТО-а

НЕПОШТОВАЊЕ ОСНОВНИХ НОРМИ

Више телевизиских и медијски кућа у Србији објавило је видео-запис који показује сцену уклањања венаца и цвећа положених преподне 24. марта, поред Споменика деци жртвама агресије НАТО-а, у београдском Парку Ташмајдан, да би на њихово место венац положила госпођа Дарија Кисић-Тепавчевић, министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у пратњи г. Горана Весића, заменика градоначелника Београда. Запис бележи да службена лица из пратње ових званичника односе уклоњене венце и цвеће на другу страну парка. Снимак је, потом, широко циркулисан на друштвеним мрежама у Србији, региону у српској дијаспори.

Са дубоком жалашћу и огорчењем осуђујемо уклањање цвећа код Споменика деци жртвама агресије НАТО-а као израз непоштовања према споменику и палој деци, као вређање осећања њихове родбине, грађана главног града, Републике Србије и најшире јавности и непоштовања основних норми гостопримства дипломатских представника пријатељских земаља.

Одстрањене венце и цвеће поставиле су делегације великог броја независних, нестраначких, бораčkih, ветеранских, инвалидских и организације војних пензионера, студентских и извиђачких организација, а и дипломатских представника више пријатељских земаља.

Захтевамо да се хитно утврди ко су налогодавци, а ко извршиоци овог недопустивог и некултурног чина, да се предузму одговарајуће мере, изрази јавно извињење и о свему обавести јавност.

Београдски форум за свет равноправних
Клуб генерала и адмирала Србије
СУБНОР Србије
Удружење војних пензионера Србије

На Споменик пострадалој деци у Ташмајданском парку букет цвећа положио је председник УВПС Љубомир Драгањац

Одавање поште пред Спомеником „Вечна ватра“

Параћин

ПАЛИ СУ НЕПОБЕЂЕНИ

Делегација Општинске организације УВПС Параћин положила је венац на Споменик палим борцима општине Параћин у ратовима од 1990. до 1999. године и одала почаст припадницима ВЈ и МУП-а погинулим у одбрани од агресије НАТО-а.

У рату 1999. године, општина Параћин дала је четири јунака Отаџбине. То су пилот, потпуковник ВЈ Живота Ђурић, Војник Бојан Милетић, млађи водник 1. класе полиције Жарко Крстић и водник прве класе полиције Срђан Стојковић.

Венце на споменик палим борцима положили су и делегације општине Параћин, Полицијске станице Параћин, Кола српских сеистара, Удружења бораца отаџбинских ратова општине Параћин и Удружења потомака ратника Србије од 1912. до 1920. године.

Парастос погинулим борцима обавили су свештеници цркве „Света Тројица“.

У Нишу обележена годишњица агресије

ТУЖНО ПОДСЕЋАЊЕ

Полагањем венаца на Споменик жртвама агресије НАТО-а, на Универзитетском тргу у Нишу одата је почаст невино страдалим жртвама. У име града венац је положила заменица градоначелнице Душица Давидовић. „Наша је порука, да не смемо заборавити да младима преносимо све оно што се тих месеци десило нашој земљи“, између осталог рекла је она.

Ниш је, поред Приштине и Новог Сада, био град на који је бачено највише бомби. Ниш је бомбардован 40

Делегација Ниша приликом полагања венца

пута, на град је испалено 324 пројектила, од тога 161 класичних бомби, 71 крстарећих пројектила, 36 касетних контејнера и 8 графитних бомби.

Ваздушна опасност у Нишу је трајала 52 дана, 5 сати и 56 минута. Прве бомбе пале су на касарну „Стеван Синђелић“ 25. марта у 20,28 часова, али жртва није било, изузев повреде једног војника. Исте вечери два пута је гађана касарна „Мија Станимировић“, а жртва није било. На аеродром су бачене четири авио-бомбе. Ваздушна лука засута је са Укупно са 297 авио и 14 касетних бомби, а гађана је и једном крстарећом ракетом.

Највеће страдање становништва Ниша десило се 7. маја, када су агресори касетним бомбама напали шири део града, у близини главне пијаце и Клиничког центра. Живот је изгубило 15 људи, а међу њима и једна трудница. Више десетина Нишлија је теже и лакше повређено, а причињена је и велика материјална штета.

Насеље „Дуваниште“, гађано је 12. маја касетним бомбама. Рањено је више људи. Велика материјална штета нанета је згради Команде 3. армије, складишту, „Ћумурлија“, затим Дуванској индустрији, Југопетролу, Енергогасу, па Електроистоку, МИН, „Јастребац“, мосту преко Нишаве у центру града, надвожњаку код Трупалских шума, насељу Медошевац...

Град је живео и радио по ратној организацији. Скупштина града је распуштена, а Извршни одбор је био у сталном заседању. Штаб Цивилне заштите информисао је грађане о начину понашања у случају ваздушне опасности, која је оглашавана сиренама. Градски и привредни органи чинили су максималне напоре да грађанима обезбеде задовољење животних потреба.

Здравствене установе, Војна болница и Клинички центар, организовали су се за рад у ратним условима, збрињавали рањенике и обављали остале редовне делатности. Живот је текао даље. За време бомбардовања склопљен је 101 брак, рођено 620 деце, 312 дечака и 308 девојчица.

Мр М. Пантелић

Подгорица

ПАМТЕ СЕ ЗЛОЧИНИ

Иове године Душан Стајић, отац Саше Стајића, прве жртве агресије НАТО-а дошао је у Даниловград да положи цвијеће на споменик у касарни „Милован Шарановић“.

Душана и његовог блиског рођака дочекао је пуковник у пензији Жељко Жегарац, старјешина 386. артиљеријско-ракетне бригаде у току агресије и повео у касарну. Примео их је командант пуковник Жарко Војиновић. Они су обишли мјесто страдања млађаног Саше, где су рањена и два његова друга и положили цвијеће. Затим су на Споменику палим борцима даниловградског гарнизона положили вијенац, како рече Душан, у знак пажње свим погинулима. Послије полагања вијенца, Жегарац је посетиоце довео у Подгорицу, где су се сусрели са Жељком Вукићем, Павлом Бандовићем и Радивојем Здравковићем, пуковницима у пензији, старјешинама те артиљеријске јединице.

Душан, видно потресен због губитка сина јединца, говорио је да он и супруга не проведу ниједан дан без суза, али се боре да дуже поживе и на овај дан положи цвијеће на вјечни

Пошта сину јединцу

дом једином дјетету. Изразио је задовољство што је војска уз породицу и што их сваке године лепо приме у Даниловградској касарни.

У атмосфери тужног сећања евоциране су успомене на Сашу Стајића, а спомињани су страдалници на аеродрому Голубовци, дјеца у Муринама и мала Милица из Београда.

Војни пензионери имају трајну обавезу да његују традицију Војске, њено учешће у одбрани домовине, чисти, слободе, своје нејачи и да младом нараштају уливају патриотизам и васпитавају генерације које ће их достојно замјенити. По чашицу за по којој души палим друговима, кажу ваља се то и зажелеше гостима срећан пут за Београд.

Р. Здравковић

Крушевац

ОДАТА ПОШТА ЈУНАЦИМА

Поводом 24. марта – Дана сећања на почетак агресије НАТО-а на СРЈ 1999. године, на Спомен обележју палим јунацима 125. моторизоване бригаде положени су венци.

Уз поштовање епидемиолошких мера изазваних вирусом covid-19, ове године церемонија је одржана без присуства породица погинулих и бројних удружења. Венце су положили командант Гарнизона Крушевац пуковник Раде Рњаковић са сарадницима, градоначелник Јасмина Палуровић, председник Скупштине града Предраг Вукићевић, секретар Расинског управног округа Дејан Јовац и представници бораца 125. моторизоване бригаде. Делегацију Удружења војних пензионера Крушевац, чинили су старешине, бивши припадници херојске бригаде: председник НО Ђурђе Радмановац, члан Градског одбора Титус Драгић и чланови Удружења Миодраг Јевтић и Бобан Остојић.

Током 78 дана бомбардовања, из Расинског округа погинуле су 52 особе, од којих 39 војних резервиста, активних војника и резервних полицајаца, као и једно цивилно лице. Две особе погинуле су приликом бомбардовања моста у Трстенику, а 10 цивила – на Варваринском мосту. Седма пешадијска бригада имала је 22 погинула војника и неколико десетина рањених. Током агресије 125. моторизована бригада имала је 98 погинулих и 350 рањених. Памтиће се њихово херојство од првог до последњег дана у одбрани границе у рејону карауле Кошаре.

Мр А. Симоновски

Ветерани 125. бригаде одали пошту погинулим саборцима

Министар одбране др Небојша Стефановић примио делегацију УВПС

ДИЈАЛОГ О ЖИВОТНИМ ПИТАЊИМА

Вођени су разговори о могућностима да се пензијско и инвалидско осигурање војних пензионера врати у Фонд за СОВО, о здравственом осигурању корисника војне пензије и њихових чланова породице и о стамбеном збрињавању

Разговор две делегације био је непосредан и срдчан

Министар одбране др Небојша Стефановић примио је 23. марта делегацију Удружења војних пензионера коју је предводио председник Удружења Љубомир Драгањац. Уз министра одбране ту стручну инстанцу у систему одбране представљали су државни секретар Александар Живковић, помоћник министра одбране, помоћник министра одбране за људске ресурсе Катарина Томашевић и начелник Одељења за стамбене послове у Управи за традицију, стандард и ветеране МО капетан фрегате Слободан Бељић. Удружење су поред председника представљали члан Главног одбора УВПС, иначе председник Општинског одбора УВПС Нови Београд Божидар Бабић, и главни и одговорни уредник гласила „Војни ветеран“ Звонимир Пешић.

Био је то веома користан дијалог о проблемима које тиште војне пензионере и о начинима да се они разреши. Министар одбране и његови сарадници пажљиво су саслушали председника Љубомира Драгањаца који је навео многе чињенице што илуструју актуелно стање и одражавају ставове војнопензионерске популације.

На почетку разговора председник Драгањац је изнео најважније чињенице о УВПС и најважнијим удружењима те организације. Удружење постоји и делује 28 година, организовано је на територијалном принципу у 47 општинских – градских организација и са придруженим удружењима има око 27.000 чланова. Удружење је социјално-хуманитарна и патриотска организација, опредељено да пуним капацитетом пружи помоћ војним пензионерима.

Такође је обавестио министра Стефановића да је успостављена успешна и непосредна сарадња са војнопензионерским организацијама Мађарске, Румуније, Турске, Грчке, Македоније, Црне Горе, Р. Српске и Италије. Удружењу се придружило пет војностручних пензионерских организација.

Брига о колегама са нижим примањима

–Удружење се искључиво финансира из чланарине која месечно износи 0,2 одсто од износа пензије. За социјално-хуманитарну помоћ од чланарине сваког месеца издваја се 40 одсто. Од 1. 9. 2012. године до сада социјално- хуманитарну помоћ примило је 2.244 лица у износу од 67.396.000,00 динара. Помоћ је додељивана и члановима Удружења који су имали штете од поплава, земљотреса и пожара. И члановима који су оболели од вируса корона пружа се одговарајућа финансијска помоћ. Тако се породици преминулог додељује новчани износ од 30.000 динара, рекао је Драгањац и наставио:

–Задовољни смо сарадњом наших општинских – градских организације са јединицама и установама Војске Србије. Органи Министарства одбране и ГШ имају коректан однос према Удружењу.

До 1. 1. 2008. године социјално осигурање војних осигураника било је у целости уређено Законом о Војсци Југославије и подзаконским прописима. Та регулатива је обезбедила конституисање усклађеног и функционалног система социјалног осигурања војних осигураника и то потпуно

аутономног у односу на цивилну регулативу. Од 1. 1. 2008. године започет је процес урушавања система социјалног осигурања, јер није благовремено донета регулатива која би била усклађена са одредбама Закона о Војсци Србије. Наступио је процес разграђивања система кроз регулативу четири закона и доношење подзаконских прописа која су многа дотадашња решења ставила ван снаге, ускраћујући нека значајна права војним осигуранцима. Пензијско и инвалидско осигурање војних осигураника је сада у целини пребачено на цивилни систем ПИО. Битно је променен начин утврђивања висине почетног износа пензије и начина њеног усклађивања. Резултат таквог решења је да су износи пензија за лица истог чина и положаја, само у различито време пензионисаних, драстично мањи за оне који су раније пензионисани.

Садашњи износи пензија крећу се у распону од 63 до 72 одсто од плате професионалних припадника Војске Србије, а већина је отишла у пензију са 85 одсто од последње плате. Разлика између плата и пензија по чиновима је од 19.310 до 65.234 динара.

–Решење овог проблема видимо у аутономном уређењу пензијско-инвалидског система војних осигураника, тако што би се износ пензије утврђивао у одговарајућем проценту од износа плате у последњем месецу пред пензионисање. Пензије би се усклађивале са порастом плата у Војсци, а послови ПИО вратили у делатност Фонда за СОВО, истакао је председник УВПС.

Осврћући се на ситуацију у вези са пен-

Преглед плата и пензија по чиновима

Пензионисани до 31.12.2007. године Закон о Војсци	Пензија	Плата	% Плата/ Пензија	Разлика
генерал-пуковник	123.876,00	188.274,00	65.79%	64.398,00
генерал-потпуковник	114.215,00	179.449,00	63.54%	65.234,00
генерал мајор	107.820,00	171.490,00	62.87%	63.670,00
пуковник	89.450,00	139.145,00	64.28%	49.695,00
потпуковник	72.325,00	115.155,00	62,80%	49.695,00
заставник I класе	54.436,00	80.448,00	67.665	26.012,00
заставник	50.890,00	70.200,00	72.49%	19.310,00

звјским и инвалидским осигурањем војних пензионера, министар Стефановић је рекао да свакако треба имати на уму досадашње искуство и традиције, али да за промене треба имати чврсте аргументе. Напоменуо је да су неке области у време Југославије систематски биле боље решене. Тако су у систему одбране враћена нека решења која су се показала делотворнијим у односу на потоња. Данас се свако решење суштински посматра кроз призму финансија. Сваки учињени корак напред, значајан је помак. У сваком случају измена прописа и праксе дуготрајан је процес.

Министар је посебно апострофирао бригу о стандарду припадника система одбране, наводећи да ће ускоро војници по уговору имати већу плату и да су месечна примања официра и подофицира такође увећана.

Здравствено осигурање

Друга област о којој је вођен дијалог било је здравствено осигурање које је у последње време оптерећено многим проблемима.

–Здравствено осигурање војних осигураника остварује се по Закону о ВЈ од 1994. године. Припрема за доношење новог закона предуго траје, што се негативно одражава на иновирање и доношење подзаконских аката, као што су Уредба о начину остваривања здравственог осигурања, Правилник о здравственој заштити ВО, Одлука о учешћу војних осигураника у трошковима здравствене заштите и друга.

Војни пензионери и чланови њихових породица чине већину војних осигураника који здравствену заштиту остварују посредством Фонда за СОВО, али је њихова заступљеност у Управном и Надзорном одбору занемарљива. Неопходно је да то питање буде нормативно регулисано, у складу са бројем осигураника и стручним квалификацијама за рад у тим одборима.

Прописивање лекова за два и више месеци није решено на најбољи начин. Потребно је да старије особе, хронични болесници који дуго имају исту терапију, рецепте и лекове примае за два месеца, али то још увек није остварено, подвукао је Љубомир Драгањац и наставио:

–Услед све већег броја старих, усамљених и болесних КВП, изградња геронтолошког центра у Београду била би од велике помоћи за њихово збрињавање. За ефикаснију службу хитне помоћи у Београду потребно је зановити возни парк и обезбедити потребан број возача. Патронажна служба на простору Београда, Новог Сада и Ниша је велика потреба, па је неопходно да се што пре успостави.

Лечење војних пензионера у ВМА остварује се уз значајне попотешкоће због непопуњености лекарима и упућивања стручних кадрова у ковид болнице. На операцију кука и катаркте чека се две и више година. Сматрамо да ове и друге проблеме треба решавати упућивањем војних осигураника у цивилне здравствене установе. У последње време све већи број војних пензионера нам се жали на несносне гужве у лабораторији ВМА.

Сва наша настојања да се проблем здравственог збрињавања 38 породица које живе у Црној Гори, а пензију примају у Србији, била су неуспешна, па је неопходно предузети додатне мере да се овај проблем разреши.

Листа индикација за коришћење медицинске рехабилитације у грађанству је знатно шира у односу на војне осигуранике и одобрава од 21 до 30 дана, са могућношћу продужења за седам дана, док се то за војне осигуранике одобрава само 14 дана.

Потребно је поново преиспитати незаконито донете одлуке о укидању права војним осигураницима на накнаду трошкова исхране код одласка на преглед ван места пребивалишта. Такође треба регулисати трошкове превоза преминулих војних осигураника из војних болница и са ВМА до места сахране.

Неопходно је да се војним осигураницима који болују од шећерне болести, ради опоравка и едукације, омогући десетодневни боравак у хотелу „Меркур“ сваких пет година, како то чини РФЗЗ за своје осигуранике.

Наставити по хитном поступку примену информационог технологија у војном здравству. Цивилно здравство је већ одавно прешло на издавање електронских рецепата, нагласио је Драгањац.

Министар одбране је казао да је радна група недавно завршила рад на нацрту Закона о војном здравству и да ће он бити достављен Удружењу војних пензионера Србије, како би пре стављања у процедуру усвајања могле да се промене неке одредбе. Он је изразио разумевање за проблеме војних пензионера и чланова породица који живе у Црној Гори, а пензије примају у Србији, па ће предложити министарки одбране Црне Горе предложити решење.

Државни секретар Александар Живковић је обавестио делегацију УВПС да се нацртом закона предвиђа проширење броја корисника здравствених услуга у оквирима војног здравства. Наиме, предлаже се да системом војног здравства буду обухваћена и цивилна лица (војни службе-

ници и намештеници) која раде у систему одбране. Друго повољно решење у нацрту закона је да се сви приходи које остваре војноздравствене установе слију у Фонд за СОВО

Стамбено обезбеђење

На стамбеном обезбеђењу код Стамбеног органа Министарства одбране налази се око 8.500 корисника војне пензије, без коначно решеног стамбеног питања. Од овог броја без икаквог стана је око 4.200 корисника, док је њих око 4.300 са делимично решеним стамбеним питањем. Просечна старосна структура војних пензионера који нису решили стамбено питање је изнад 75 година. Они на решавање стамбеног питања у просеку чекају више од 25 година. У Новом Саду (касарна „Милетићево“, у Петроварадину...) и у другим касарнама смештено је око 4.300 породица са више од 900 чланова породичног домаћинства.

Расподела станова, дојављених за поделу, краи је напоменуо Љубомир Драгањац, врши се на основу одлуке министра одбране у процентуалном односу 70 према 30 одсто у корист активног састава. У пракси се догађа да војни пензионери који чекају на стан више од 20 и више година са 850 и више бодова остају без стана, а кров над главом добијају лица која су у служби око 15 година, са мање од 650 бодова. Да би се избегао овај несклад, проценат за расподелу станова би требало да буде 60 према 40 одсто у корист професионалних припадника Министарства одбране и Војске Србије.

Јавни позив за куповину станова под повољнијим условима за припаднике снага безбедности није испоштовао деценијама грађан правичан систем расподеле станова у којем редослед на ранг-листи зависи од дужине радног стажа, броја чланова породице, образовног нивоа, колико дуго ко чека на стан, коју дужност обавља и на основу болести у породици. Војни пензионери су у поделама у којима је најважније када ће се ко улоговати на сајт, практично дискредитовани. Због тога је УВПС упутило писмо председнику Александру Вучићу захтевајући да се систем промени, подвукао је Љубомир Драгањац.

Говорећи о станограђанин министр одбране Небојша Стефановић казао је да се све чини у оквиру надлежних државних органа да се сагради значајно већи број станова по цени од 500 евра за квадратни метар. У наредних пет година, како се планира, биће решено чак 80 одсто стамбених потреба активних и пензионисаних припадника система одбране. У Новом Саду је предвиђено да све своје грађевинске објекте Министарство одбране, односно Војска Србије уступе граду, а да за узврат на једном месту буду све јединице и установе система одбране. Нови Сад ће изградити и одговарајући број станова за припаднике Министарства одбране и Војске Србије.

У завршном делу дијалога још једном је наглашено да би враћањем пензијско-инвалидског осигурања у Фонд за СОВО били разрешили многи проблеми. Договорено је и то да се убудуће представници Министарства одбране чешће сусрећу са делегатима Удружења војних пензионера Србије.

3. Пешић

Сектор за превентивну медицину ВМА

ЖИВЕТИ
СА КОРОНОМ

Вакцинација пружа заштиту вакцинисаној особи. То значи да се у контакту са вирусом вакцинисана особа неће заразити, или ће болест протећи много блаже. Теоријски је могуће да се у слезници носа и ждрела вакцинисане особе пронађе вирус који њој не шкоди, али га може пренети незаштићеној особи, која ће се разболети. Могућност оваквог начина преноса није велика, али ризик постоји. Зато су и вакцинисане особе у обавези да се придржавају противепидемијских мера, као што је ношење маске, све док се не постигне колективна имуност, односно док већина становника не буде заштићена.

Пише
Соња МАРЈАНОВИЋ

ресованих, биће обухваћен још већи проценат, па се већ може говорити од колективне имуности.

Дилеме и недоумице

У погледу трајања заштите након вакцинације још увек немамо сопственог искуства, те се ослањамо на препоруке произвођача и ретке објављене резултате истраживања у литератури. Сматра се да свака од вакцина које се примењују у Републици Србији обезбеђује имуност у трајању од годину дана. Наравно, способност вакцине да заштити од болести зависиће пре свега од евентуалних мутација вируса, односно од тога да ли ће доћи до појаве нових сојева и колико ће се они разликовати од оних према којима су произведене постојеће вакцине.

Заштита након прележане болести увек је потпунија у односу на заштиту после вакцинације. Наравно, и овде треба узети у обзир појаву нових сојева вируса. Такође, могуће је да се после вакцинације уопште не развију антитела и то није везано само за вакцину против короне већ и за остале вакцине које се примењују у хуманој медицини.

Прележана болест оставља веома солидну заштиту, а антитела се задржавају у крви месецима. Осим тога, антитела нису једини вид заштите, вирус подстиче и стварање ћелијске имуности, која је још дуготрајнија. Међутим, подаци о ћелијској имуности су још оскудни. Таква истраживања су веома скупа и до сада су спроведена само у Шведској, на ограниченом броју испитаника. У сваком случају, код особа које су се разболеле након прве вакцине не мора се журити са ревакцином. У току болести заправо долази до такозване сероконверзије, односно првобитна антитела класе IgM, која се развијају у првих неколико дана од уласка вируса у организам, бивају замењена антителима класе IgG, која свој максимум достижу око двадесетог дана.

Слично као након природног заражава-

Припреме за епидемију на Војномедицинској академији почеле су крајем фебруара 2020. када су се појавили први доказани случајеви у Европи, односно у Француској. Формирањем кризног тима, са бригадним генералом проф. др Драганом Динчићем на челу, започео је интензиван рад на спречавању и сузбијању епидемије међу припадницима Министарства одбране и Војске Србије, а нарочито међу особљем у војноздравственим установама. Значајну помоћ у едукацији добили смо од делегације лекара из Народне Републике Кине, који су нас посетили у априлу 2020. као и од бројне екипе Војног здравства Руске Федерације, која је помогла и у деконтаминацији и дезинфекцији.

Свој допринос од почетка даје и Сектор за превентивну медицину ВМА, нарочито институти за епидемиологију, микробиологију и хигијену, али укључили су се и остали припадници Сектора. Донета су упутства за поступање и рад на ВМА, упутства за поступање са зараженим и сумњивим пацијентима, са преминулима, као и са контактима, упутства за извођење настава, спортских активности... Дезинфиковано је више од 5.000 m² на ВМА, 10.000 m² у Генералштабу, те око 5.000 m² у осталим организацијским јединицама и установама Министарства одбране и Војске Србије. Обишли смо 13 објеката из мастер плана који су разматрани за привремени смештај, а нарочито је значајно учешће у ревизији пројеката и давање мишљења за ковид болнице у Батајници и Крушевцу. Извршено је 13 санитарних и епидемиолошких надзора објеката за привремени смештај (Војна болница Карабурма – ВМА, Војна академија, Војна гимназија, Сајам Београд, Сајам Нови Сад, Моровић). За ковид болницу „Карабурма“ израђена су упутства за поступање, контрола дезинфекције, контрола фебрилности особља, стална контрола епидемиолошких услова, пријављивање и ажурирање статуса оболелих, присуство епидемиолога и вишег санитарног техничара, и то свакодневно од 3. априла 2020. године. У колективима у којима се појавила епидемија извршена су три ванредна санитарна надзора. При појави заражених припадника МО и ВС свакодневно се врши епидемиолошко испитивање и обрада контаката, као и обилазак и контрола у карантину Војне академије.

Тестирања на ВМА

Узимање узорак назофарингеалног бриса и аспириата, који су слати у лабораторију Института „Торлак“ и у Дирекцију националне референтне лабораторије у Батајници, почело је марта 2020. године. До сада је узето више од 8.000 узорак. Од јула 2020. тестирање брисева и аспириата PCR методом врши се и у Институту за микробиологију Сектора за превентивну медицину ВМА (до сада је тестирано више од 1.000), а ова лабораторија је у процесу верификације од Министарства здравља. Од априла 2020. врши се серолошко тестирање брзим тестовима, што је значајно олакшало брзу оријентацију при пријему пацијената у ВМА као нековид болницу, а помогло је и при повратку кадета Универзи-

тета одбране и ученика Војне гимназије и Средње стручне војне школе у колективе. Укупно је тестирано 20.000 особа. Како су се дијагностичке методе у свету развијале, тако су одмах увођене у рутинску дијагностику Војномедицинске академије. Антигенски тестови раде се од почетка новембра 2020. и посебно су значајни у Центру хитне помоћи ВМА, као и у ковид амбуланти у ВМЦ Нови Београд. Они су у првим данима појаве симптома једнако поуздани као PCR тестови, с тим што су лакши за анализу и резултати се добијају за десетак минута. До сада је на ВМА урађено више од 6.000 антигенских тестова.

На ВМА је вакцинација по приоритетима које је донео републички Кризни штаб започела 13. јануара 2021. године. Најпре су вакцинисани здравствени радници и остали запослени у ковид болници „Карабурма“, а затим у свим установама војног здравства. Осим тога, по распореду Управе за војно здравство вакцинисали су се кадети Универзитета одбране и остали припадници МО и ВС. Вакцинација на ВМА и даље траје и неће се прекидати све док буде заинтересованих. На располагању су све до сада одобрене вакцине, које добијамо по захтеву и недељном плану. Укупно је до сада првом дозом вакцинисано 1.337 запослених на ВМА и 1.586 осталих припадника МО и ВС, а ревакцинисано је 801 лице из ВМА и 907 осталих.

Пет екипа из Сектора за превентивну медицину ВМА учествовало је заједно са припадницима Министарства здравља у вакцинисању и ревакцинисању на пункту на Сајму. Ситуацијом са вакцинисаним особљем на ВМА можемо бити апсолутно задовољни пошто укупан збир вакцинисаних и оних који су прележали ковид и стекли имуност премашује 70% запослених. Када се заврши вакцинација свих заинтересованих,

ња, максималне вредности антитела класе IgG присутна су од двадесетог дана након вакцинације, и то је тренутак када се може извршити серолошко тестирање да би се утврдило да ли је вакцинација успешна.

Вакцина и ревакцина

Вакцине којима се тренутно врши вакцинација у Републици Србији подразумевају да је за постизање имуности потребно примити вакцину и ревакцину. У свету је до сада развијена само једна вакцина која не захтева ревакцинацију, али она је још увек у процесу одобравања за примену. У јавности је често присутно питање да ли се неко може заразити вирусом који је примио вакцином (ако је вакцина са ослабљеним вирусом). Наравно да то није могуће, најпре зато што ослабљени вирус није способан да се умножава како би изазвао болест, а осим тога пут уношења вируса SARS корона је искључиво преко слузнице носа, уста и конјуктива. Овај вирус се не преноси крвљу, као ни директним убригавањем у мишић вакцином.

Антитела, као и ћелијска имуност, свакако штите од поновног заражавања неколико месеци. Међутим, вакцинацију не треба избегавати, пошто постоје подаци да код особа које имају антитела једна доза вакцине изазива повећање њихов титар и доводи до апсолутне заштите у дужем периоду. Препоручује се да се вакцина прими најраније месец дана након прележане болести.

Вакцинација пружа заштиту вакцинисаној особи. То значи да се у контакту са вирусом вакцинисана особа неће заразити, или ће болест протекти много блаже. Теоријски је могуће да се у слузници носа и ждрела вакцинисане особе пронађе вирус који њој не штоди, али га може пренети незаштићеној особи, која ће се разболети. Могућност оваквог начина преноса није велика, али ризик постоји. Зато су и вакцинисане особе у обавези да се придржавају противепидемијских мера, као што је ношење маске, све док се не постигне колективна имуност, односно док не буде заштићена већина становника.

Клиничка слика

Зашто се драстично разликује клиничка слика код пацијената оболелих од ковида питање је које највише мучи клиничке лекаре који су укључени у лечење оболелих. Као фактори ризика за настанак озбиљног облика болести и појаву компликација најчешће се наводе старије животно доба, гојазност, шећерна болест, висок крвни притисак, срчана и плућна обољења. Међутим, показало се да је болест по свом току непредвидива и да не штеди никога. Генетска истраживања склоности компликацијама за сада нису дала резултате на које бисмо могли да се ослонимо.

Да би лекар установио да је реч о инфекцији ковидом најважнија је клиничка слика у комбинацији са резултатом антигенског или PCR теста, а много помажу и епидемиолошки подаци (да ли је пацијент био у контакту са оболелом особом). То значи да ће лекар посумњати на ову болест ако постоје симптоми, ако радиолошка слика указује на вирусну упалу плућа и ако лабораторијски налази на то указују. Наравно, позитиван налаз теста назофарингеалног бриса несумњиво потврђује

ОСНОВНИ ПОЈМОВИ КОРОНА РЕЧНИКА

D-димер – показатељ активности система за згрушавање крви. Важан је за процену појаве компликација короне везане за оштећење крвних судова.

Титар IgG антитела – показатељ касног имунског одговора. Расте 20 дана након заражавања или потпуне вакцинације.

Сатурација – засићење крви кисеоником, показатељ плућне функције. Прати се код хоспитализованих болесника као смерница за укључивање кисеоника или механичке вентилације.

Векторска вакцина – вакцина где се као носач користи неки нешкодљиви вирус (хумани у случају руске вакцине „Гамковид вак“, познате као „Спутњик В“, или животињски у случају британске „Астра-Зенека“, где је коришћен вирус шимпанзе), на који су „налепљени“ антигени SARS CoV-2. На тај начин се стварају антитела и долази до заштите.

Вакцинација ослабљеним вирусом – вакцина садржи вирус SARS CoV-2 који више није способан да изазове болест, али је способан да подстакне синтезу антитела. На овај начин функционише кинеска вакцина „Веросел Синофарм“.

Информациона РНК – генетски материјал вируса који се уноси у људски организам и подстиче ћелију да ствара протеине који стимулишу синтезу антитела. Ово је механизам заштите вакцином „Фајзер БионТек“.

присуство вируса SARS CoV-2. У време епидемија највећи број пацијената оболели управо од изазивача епидемије, али је могуће и да је узрочник упале плућа и неки други респираторни вирус. У Институту за микробиологију Сектора за превентивну медицину врше се PCR анализе и на вирус грипа, односно инфлуенце А и Б, као и РСВ, који могу изазивати сличне симптоме.

Валидност теста

Треба свакако поновити да ниједан лабораторијски тест није апсолутан. У случају PCR методе којом се доказује присуство вируса поузданост је велика, али и ми смо имали неколико случајева где ни у поновљеном тестирању нисмо доказали вирус, а све је указивало на болест. Објашњења има неколико: примарна репликација (умножавање) вируса одвија се у слузници носа и ждрела, које су доступне када се узима брис, међутим у неким случајевима она траје врло кратко и вирус убрзо започиње секундарну репликацију у плућима, одакле се узорак може добити само из аспиријата (аспират се може узети само пацијентима који су интубирани). Осим тога, PCR тестови су дизајнирани тако да препознају специфичне антигене вируса, најчешће два, ређе три антигена. Могуће је да на конкретном вирусу нису испољени сви антигени које тест детектује, тако да вирус остаје непрепознат. Такође, понекад долази до инхибиције реакције током анализе услед присуства неког контаминанта. Због свега тога од огромног је значаја да се клинички лекар који лечи

оболелог посаветује са микробиологом, пошто се такве ситуације могу превазићи променом PCR теста (на ВМА се он ради на два различита апарата, који детектују различите антигене), затим коришћењем антигенског теста, а у крајњем случају и серолошког теста на антитела IgM класе, која такође указују на свежу инфекцију вирусом SARS корона.

Нови сојеви

Са епидемиолошке стране може се рећи да нови, такозвани „британски“ сој вируса SARS корона показује већу заразност, односно знатно се лакше преноси са човека на човека, па се и болест брже шири. За сада нисмо у могућности да лабораторијски утврдимо учесталост овог соја у односу на досадашњи тип вируса, али свакако примећујемо пораст оболелих и брже ширење, што иде у прилог предоминације управо тог соја.

Често је постављано и питање како нам се догодило драстично повећање броја оболелих у јулу 2020. године, док је Европа други талас регистровала тек у октобру. Чињеница је да за ову појаву нема недвосмисленог објашњења. Иначе, ни у Европи ситуација није једнообразна. Од почетка епидемије од европског тренда одудара Шведска, која има свој пакет мера, различит од осталог дела Европе. Нагли скокови учесталости оболевања у појединим државама и регионима могу се изјаснити отварањем граница за туристе (што се десило у Грчкој средином 2020, или у Аустрији током зимске туристичке сезоне), али неки не могу. На пример, у Француској је поново порастао број оболелих и поред мера „заључавања“. Могуће је да је пораст оболелих у Србији прошлог лета последица миграције људи који су изгубили посао у државама Европе управо због епидемије, па су се масовно вратили у Србију да би смањили трошкове живота.

Бити нормалан

Противепидемијске мере намећу значајне промене у понашању људи. Иако има тврдњи да је изолација корисна, па чак и да „доводи до нових спознаја“ и „прилике за лично ментално напредовање“, како се понекад може прочитати у штампи, људи су углавном збуњени, дезоријентисани, губе тачке ослонца које су имали у породици и међу пријатељима. Активности као што су спорт и дружење нарочито се обесхрабрују, а познато је да управо оне чине основу превентивних мера за очување и унапређење целокупног здравља. С обзиром на дужину трајања епидемије, а самим тим и дужину обавезе придржавања противепидемијских мера, у свету се све више разматра однос користи и штете од оваквих промена понашања. Људи постају застрашени, занемарују физички изглед (познате су карикатуре особа које „раде од куће“), занемарују здравље делом из страха од контаката чак и са медицинским особљем, а делом и због отежане доступности здравствених служби које је преоптерећена короном. У свету расте број самоубиства и погоршано је ментално стање људи. Јако је тешко борити се против свега овога а не кршити противепидемијске мере које су обавезујуће. Најважније је очувати здравље, физичку способност и уравнотежено ментално стање.

ИЗБОР: Одбрана

Градска организација УВПС Нови Сад

ВРЕДНИ ДЕЛАТНИЦИ ПАНОНСКЕ РАВНИЦЕ

Организација војних пензионера у Новом Саду позната је по непосредној помоћи сваком пензионеру, без обзира да ли је члан УВПС, што код пензионисаних старешина ствара осећај сигурности и поверења у Удружење. По свему судећи УВПС је у Војводини најогранизованije удружење што окупља старешине након заслуженог завршетка професионалне војне службе.

По територији коју покрива, Градска организација војних пензионера у Новом Саду је вероватно и најраспрострањенија у Србији. Поред града Новог Сада, обухвата и општине Сремски Карловци, Беоцин, Темерин, Србобран, Врбас, Бечеј, Жабал и Тител. Тренутно на територији коју „покрива“ та организација живи 2.241 војни пензионер, од којих је око 1.500 чланова Удружења. И поред неповољне територијалне распрострањености, руководство Градског одбора стигне до сваког војног пензионера, како контактима председника месних одбора, информисањем на више начина: путем Фејсбук странице, мобилне вибер мреже, огласних табли у јединицама ВС, Војне болнице Нови Сад и Удружења пензионера града Новог Сада, те достављањем писаних информација на адресе војних пензионера.

Од оснивања до данас, организација се све време бавила питањима од непосредног значаја за војне пензионере, а пре свега из области пензијко-инвалдског осигурања, здравственог осигурања, стамбеног обезбеђења и осталих егзистенцијалних подручја. Тежиште деловања било је у складу са основним смерницама Главног одбора УВПС.

Градска организација од 1995. године користи просторије у склопу Регионалног центра МО Нови Сад. И поред проблема који су се јављали у прошлости, сада смо, захваљујући начелнику РгЦ МО Нови Сад пуковнику Миорагу Надлачком и његовим непосредним сарадницима у ситуацији да користимо одговарајући простор (две канцеларије и клуб пензионера). Просторије које су додељене удружењу, смо сопственим средствима и личним ангажовањем уредили да са поносом можемо прихватити сваког војног пензионера или госта који нас посети, истите председник Градског одбора УВПС Нови Сад Милорад Орељ.

Све услуге за војне пензионере и остале пензионере се пружају без надокнаде, а кафа, чај и остали напаци у клубу су бесплатни, односно све је на симболичан начин донација чланова. О овом сегменту рада организације беспрекорно брине секретар Ибра Мањика.

Председник новосадских
војних пензионера Милорад Орељ

На услузи војним пензионерима

Захваљујући несебичном ангажовању руководства Градског одбора УВПС, канцеларија Градског одбора постала је препознатљиво место које сваки војни пензионер и члан породице посети у решавању својих проблема. Веома често услуге канцеларије користе и пензионисана цивилна лица и професионални састав. Годишње кроз канцеларију прође више од 2.000 војних пензионера, обради се преко 1.000 разноразних докумената (захтеви, молбе, изјаве, приговори, ургенције и слично) и копира више хиљада докумената. Добро је познато свим војним пензионерима у војвођанској престоници да могу све документе према државним и војним институцијама обрадити и послати посредством канцеларије Градског одбора, без трошкова поштарине, без трошења новца на оверу докумената код јавних бележника. Канцеларија од ове године врши и читавање личних докумената (лична карта, саобраћајна дозвола, здравствена књижица и друго) за вој-

не пензионере и чланове породица.

Након проглашења ванредног стања од стране Владе Републике Србије и смерница председника УВПС и Извршног одбора, Градски одбор се прилагодио насталим променама, и о начину рада у току ванредног стања обавестио кориснике војних пензија, са тежиштем на здравственом збрињавању, односно лечењу у Војној болници у Новом Саду. Преласком на рад од куће, телефонски, предузети су кораци како би руководство Градског одбора било на располагању свим војним пензионерима. Формирана је комисија за помоћ војним пензионерима старијим од 65 година, која је у току ванредног стања подизала лекове и доносила животне намирнице за све који су се јавили. Комисију су сачињавали: Милан Бајић, Бранко Јововић и Милорад Орељ. Ово је, по речима чланова комисије, било понекад и напорно, али је причињавало и велико задовољство када се виде осмеси захвалности временских војних пензионера који нису имали млађе чланове породица или комшије да им помогну. И поред наведених мера, у договору са начелником РгЦ МО Нови Сад, по позиву војних пензионера, канцеларија је пружала хитне услуге, доласком једног од лица која раде у канцеларији.

Засукали руке

Укидањем ванредног стања канцеларија је прешла на нормалан рад уз предузимање свих епидемиолошких мера, и била на располагању војним пензионерима. Због смањеног обима посла, а уз одобрење начелника РгЦ МО Нови Сад, извршено је уређење санитарних просторија које користе војни пензионери и запослени, а које су услед вишегодишњег пропадања биле у изузетно лошем стању. Потпредседник Градског одбора Милан Бајић је окупио војне пензионере ентузијасте који су без надокнаде више од 15 дана радили на уређењу санитарних и просторија удружења. У раду су се истакли: Бранко Јововић, Драган Балабан, Душан Стојанов, Милан Бајић и Ибра Мањика. Похвале на рад војних пензионера изразили су и запослени у Регионалном центру МО.

У септембру и октобру минуле годи-

У Српској православној цркви у Темишвару

Са унуцима на Стражилову приликом гађања из ваздушне пушке

не канцеларија Градског одбора је имала дневно по 10-15 војних пензионера који су изразили жељу да стамбено питање решавају куповином стана под повољнијим условима (500 евра за квадрат стамбене јединице). Сва документа према стамбеном органу МО су обрађена и послата преко канцеларије Градског одбора, уз саветовање војних пензионера у погледу

електронског пријављивања. И поред пружене помоћи колегама који су се обратили, а део њих и решио своје стамбено питање, председник Градског одбора Милорад Орељ са огорчењем истиче да су војни пензионери у односу на остале категорије које имају право на ове станове у дискриминисаном положају (начин пријављивања „брзи прсти“, старосна граница од 70 година за исплату послед-

ње рате кредита, укидање НТС по усељењу, док професионална војна лица имају у наредних 20 година плаћен УТС са 20% увећања). Иако је рад у протеклих годину дана био специфичан, Градски одбор је наставио са учлањењем нових пензионера у организацију (учлањено је 37 пензионисаних подофицира и официра), за шта посебне заслуге припадају секретарици Ибри Мањики, која је остварила одличну сарадњу са одговорним лицима из Фонда ПИО Нови Сад.

Незадовољство здравственим збрињавањем

Велики број војних пензионера је изразио незадовољство у вези са војним здравством и оцењују да су здравствене услуге у Војној болници Нови Сад из године у годину све лошије. Иако су главни разлози непопуњеност лекарима специјалистима и дотрајала дијагностичка опрема, многи изражавају и незадовољство организацијом рада током епидемије, када су осигураници често чекали на улици, уместо у чекаоници, а под изговором поштовања прописаних епидемиолошких мера.

Војни пензионери су незадовољни одлуком да се Војна болница у Новом Саду у два наврата стави у статус ковид болнице, јер је несразмеран број постеља у ковид болници (око 30), у односу на број војних осигураника који се ослањају на војну болницу (око 15.000 осигураника). Посебно је важно истаћи да је у последњем месецу

→ *Заједнички излет Новосађана, Пожаревљана и Бањалучана на Јахорини*

у ковид систему било по неколико пацијената, а ангажује се комплетан капацитет Војне болнице, чиме трпе војни осигураници који за сваки специјалистички преглед одлазе на ВМА.

И поред израженог незадовољства, војни пензионери и даље сматрају да је Војна болница у Новом Саду стуб њихове здравствене заштите и надају се да ће се у овој години здравствена заштита подићи на виши ниво. Очекују се попуна кадром, опремом и проналажење квалитетних организационих промена, а све у циљу враћања поверења војног здравства код војних осигураника.

Сарадња са институцијама и организацијама

Традиција коју Градска организација Нови Сад негује годинама, јесте изузетно добра сарадња са Командом гарнизона и осталим установама и јединицама на територији Новог Сада. Захваљујући таквој сарадњи, војним пензионерима је омогућено да за потребе рекреације користе спортске терене новосадског Дома ВС. То се односи на чланове удружења и на њихове породице. Посредством експедиције Команде гарнизона шаље се сва пошта, а у сарадњи са правном службом решавају се погребни трошкови и посмртна помоћ члановима породице преминулих војних пензионера.

Остварује се веома успешна сарадња са Удружењем пензионера града Новог Сада, Удружењем ваздухопловаца Војводине, Градским одбором Удружења војних бескућника, СУБНОР-ом Војводине, СУБНОР-ом града Новог Сада, Друштвом српских домаћина и Удружењем „Спорт за све – релакс“.

На иницијативу организације војних пензионера из Темишвара од 2015. године одржавају се сусрети војних пензионера из Новог Сада и Темишвара.

Секретар Ибра Мањика

Пуну подршку и активно учешће непосредно је пружио председник УВПС Љубомир Драгањац. До сада су реализована четири сусрета, по два у сваком од градова домаћина. Према речима члана делегације Бранка Јововића из Градског одбора УВПС Новог Сада, ови сусрети су поред протоколног дела омогућили да се међусобно упознају култура и обичаји два пријатељска народа, а и лепоте два града у Панонској низији, који поред значајне сличности по величини и броју становника имају низ специфичности и богату културну баштину.

Посебан део ових сусрета било је и упознавање са животом Срба у Темишвару, као и румунске националне мањине у Војводини. Сваки сусрет делегација војних пензионера та два региона био је посебан, а ниво организације се сваким новим сусретом подиже на виши степен, пре свега кроз уважавање жеља гостију, у погледу садржаја и развијању личних прија-

тељстава. Сусрети две пријатељске организације су и медијски праћени, како од стране редакције РТВ на румунском језику, тако и од стране телевизије Темишвар. Посебна захвалност се одаје одговорном уреднику редакције Ђорђевићу Секошан.

Излети, дружења и спортске активности

Доласком младих војних пензионера у Градски одбор Нови Сад тражили су се нови садржаји у раду. Од 2011. године покренуте су разноврсне идеје везане за обогаћивање свакодневног живота војних пензионера. Стидљиви а ретки почеци у излетима резултирали су са четири до пет излета у току календарске године. Сада војни пензионери долазе у просторије удружења са питањем када ће бити организован следећи излет. У последњих осам година војни пензионери су по сетима многобројних туристичких дестинација непосредно спознали лепоте Србије и Републике Српске.

У склопу излетничких активности остварена је и сарадња са војним пензионерима из Пожаревца (два сусрета), Новог Београда (један сусрет) и Бања Лука (један сусрет), са тенденцијом да се наставе заједничка дружења и организују излети. Милан Бајић, потпредседник Градске организације (уједно и председник Комисије за излете), као посебну активност, коју војни пензионери са одушевљењем прихватају, истиче традиционално дружење у природи на излетишту „Стражилово“, које се сваке године организује у јуну. На дружење долазе чланови УВПС са својим унуцима, који се активно укључују у спортске активности, а посебну атракцију представља гађање из ваздушне пушке. Играју се пикадо, одбојка и наводи viseћа кугла. Поред спортских такмичења, традиционално се кува котлић и организује музички програм.

О. М.

Из ратног дневника генерал-пуковника Небојше Павковића

ТАЈАНСТВЕНИ ПОЗИВ НА ДАН АГРЕСИЈЕ

Телефони су непрекидно звонили. Јединице су јављале да визуелно осматрачке станице са границе извештавају о прелету већег броја крстарећих ракета и авијације са простора Албаније и Македоније. Неке сам чуо јер су прелетале Приштину и одлазиле на север ка Подујеву и Нишу. За неколико тренутака већа група авиона почела је да кружи изнад Приштине. Био сам миран и сигуран да „почиње пакао“ и да то „лудило“ нико више не може да заустави.

У 19.20 часова пошао сам у Команду Приштинског корпуса када је зазвонио мој мобилни телефон. Погледао сам број са кога долази позив и запазио необично дугачак број. Неко ме је звао из иностранства. Активирао сам телефон и, пре него што сам се јавио, чуо сам непознати мушки глас. Не чекајући да се јавим, рекао је: „Ја сам званични представник НАТО-а“. Помислио сам да се неко шали. Глас ми је био познат, али нисам знао ко ми се јавља. Док сам размишљао, непозната особа је наставила да говори: „За неколико тренутака почеће агресија на вашу земљу, много већа и јача него што је била у Ираку у Заливском рату“. Није прекидао, нити сам ја стигао да одговорим. „Вама се пружа могућност да спасите своју војску и народ“ рекао је.

Схватио сам да то, ипак, није шала и да стварно говори неко из НАТО-а. Значи да знају број мог мобилног телефона. Прекинуо сам везу. Грозничаво сам размишљао, одакле ми је познат тај глас човека који ми се јавио. Схватио сам да сам чуо снимак нечије поруке, која је емитована у тренутку када сам укључио телефон. У лифту док је силазио ка приземљу, телефон је поново зазвонио. На дисплеју је био исти број који је почињао бројем три. Сигнал је био слаб и нисам ништа чуо. Искључио сам телефон јер ми је било јасно да ме по њему могу лоцирати.

У канцеларији код Лазаревића затекао сам генерал-потпуковника Слободана Ковачевића, начелника Управе оклопно-механизованих јединица ГШ ВЈ, пуковника Верољуба Живковића, начелника Штаба Приштинског корпуса, пуковника Момира Стојановића, начелника безбедности Приштинског корпуса, и новинара Милована Дрецуна. Спремили су се да гледају Дневник. Испричао сам им шта се догодило. Дрецун је предложио да, ако се позив понови, дам телефон да се он јави. И заиста, убрзо телефон је поново зазвонио и он се јавио. После неколико тренутака рекао је „јесте“, затим ћутао, и слушао поруку, а онда прекинуо везу, и рекао: „Ово је пропаганда, они знају ваше телефоне и локације“.

„Искључите телефоне“, рекао је. Дрецун је испричао да је саговорник питао „да ли је то Павковић“, а затим тражио да се предамо и да не ратујемо и да ће нас све убити“.

Порука ипак није била снимљена, као што сам мислио. Ни Дрецун није могао да препозна ко је био саговорник, осим што је приметио да није Србин, јер је говорио српски, с чудним нагласком. Искључио сам телефон, извадио картицу и телефон дао ађутанту. Одлучио сам да га не користим.

Генерали Павковић и Лазаревић пред картама Одлуке за одбрану

У ишчекивању првог удара

Нисам ни обраћао пажњу шта је на вестима, јер сам покушавао да се сетим чији је глас особе која ме је назвала. У тренутку сам помислио да је глас који сам чуо на телефону био глас Џона Брнса, шефа америчког КДОМ-а, са ким сам разговарао 1998. године, у Команди Приштинског корпуса.

На Дневнику је емитована изјава председника Милошевића. „Драги грађани, сматрам да је Народна скупштина веома исправно поступила када је донела одлуку да не прихвати присуство страних трупа на нашој територији... Овде није било у питању само Косово, мада је и Косово за нас од огромне важности, овде је у питању слобода читаве наше земље...“.

Размишљао сам о ономе што говори председник Милошевић, када ме је прекинуо Дрецун. „Павке, хајде да забележимо за историју и твоју изјаву, и да је имамо у случају агресије. Биће то добро и за Војску и за народ Србије“. Позвао је сниматеља Магочија и пред укљученом камером поставио питање: „Господине генерале, проглашена је непосредна ратна опасност, због могућности ваздушних удара, односно агресије НАТО-а“.

„Опасност од удара НАТО-а из ваздушног простора је реална и, морам то да истакнем, ничим изазвана. Сви они који су донели, или ће донети такву одлуку, морају да имају праву процену шта ће се после тих удара из ваздушног простора догодити. Припадници Треће армије имају јасан задатак да одбране интегритет Србије и СР Југославије, да се разрачунају са преосталим шиптарским терористичким снагама на

простору Косова и Метохије и да спрече сваки продор снага НАТО-а на тај простор, и ми ћемо то урадити. Осим тога, ми смо спремни да преживимо ударе из ваздушног простора, да отклонимо последице дејства и да извршимо задатке о којима сам говорио“, одговорио сам.

„Одлично, покушаћу да то одмах пошаљем Београду“, рекао је Дрецун. Тог тренутка нисмо знали да нас само минути деле од почетка агресије, и од пакла.

Нешто пре 20.00 часова чули су се мотори авиона. Још нисам знао да према нама лети на десетине крстарећих ракета и пројектила. Све је још увек изгледало нестварно, као на филму. На телевизији су управо емитовали вест да су НАТО бомбардери полетели

према СР Југославији. Са неверицом смо гледали у екран телевизора. Тишину је прекинуо Дрецун: „Е па, другови нека нам је са срећом“. Било је тачно 20.03 часа. Остали смо сами у канцеларији. Прозори су били замрачени а „ратна светла“ уапљена. Нисмо говорили ништа. Ослушкивали смо. Телефони су непрекидно звонили. Јединице су јављале да визуелно осматрачке станице са границе извештавају о прелету већег броја крстарећих ракета и авијације са простора Албаније и Македоније. Неке сам чуо јер су прелетале Приштину и одлазиле на север ка Подујеву и Нишу. За неколико тренутака већа група авиона почела је да кружи изнад Приштине. Био сам миран и сигуран да „почиње пакао“ и да то „лудило“ нико више не може да заустави.

Тог тренутка нисам размишљао да нека од првих ракета може да погоди зграду Команде Приштинског корпуса. Предложио сам да изађемо на терасу зграде Команде Корпуса, да можемо боље да видимо шта се дешава. На равној тераси зграде Команде било је на десетине разних антена и уређаја. Преко њих су постављене маскирне мреже, које су „промениле облик и контуре“ целе зграде, да крстарећи пројектили не „препознају“ програмирани циљ.

Земља је подрхтавала

Приштину је била у потпуном мраку и сабласно пуста. Ништа се није кретало. Одједном, тачно у 20.07 часова, почеле су да експлодирају крстареће ракете, разни пројектили и бомбе. Експлозије су се чуле из правца Аеродрома „Слатина“, објекта Голеш и рудника „Белаћевац“. Најјаче су се чуле из правца Грачанице. НАТО авиони подсећају на осиге које у групама напа-

дају изабране циљеве. Наша ПВО отвара-
ла је ватру на авионе и пројектиле. Рафали
разних боја „парали“ су небо и нестали у
мраку. По мојој процени, НАТО авиони су
„сишли“ доста ниско, на око 5.000 до 7.000
метара, и у тим тренуцима су били у дома-
шају наших ПВО система. Неколико пројек-
тила или ракета пало је на касарну „Косов-
ски јунаци“ и по резервоарима „Беопетро-
ла“. Од светлосног блеска и пламена ви-
део се део града, од Касарне до комплекса
Филмског града и насеља Драгодан. Од де-
тонација и фијука шрапнела ништа није мо-
гло да се чује. Земља је подрхтавала, а
зграда се тресла. Видео сам да су фабрика
„Пластича“ и зграда Царинарнице, у непо-
средној близини Касарне, у пламену. Две
крстареће ракете су пролетеле 80 до 100
метара изнад наших глава. Јасно су се ви-
дели погонски мотори и пламен око њих.
Циљ је био негде у близини Приштине. Из-
над наших глава водила се неравноправна
ваздушна битка. Чим су осетили опасност
од система ПВО, авиони НАТО-а „попели“
су се на већу висину, са које су без страха
наставили да круже око града и гађају иза-
брране циљеве. На мети су им били положа-
ји јединица ПВО на објектима Голешу и Ве-
тернику и у рејону Газиместана. Оно што
сам могао да видим са терасе зграде Ко-
манде Приштинског корпуса, авиони су га-
ђали положаје ПВО батерија из састава
311. средњег самоходног ракетног пука
ПВО, око аеродрома „Слатина“, села Бела-
ћевца и Шилова, источно од Приштине.
Осим цевних система ПВО, нисам уочио
дејство ракетних система КУБ, што ме је
мало začудило. У једном тренутку угледали
смо ватрену лопту која се кретала из прав-
ца Обилића ка југу и уз снажну експлозију
ударила у планину Чичавицу и распрсала се.
Био сам сигуран да је погођен авион НАТО-
а.

Закупљен посматрањем несвакида-
шњег призора, потпуно сам заборавио на
опасност која прети на тераси зграде Ко-
манде Приштинског корпуса. Први се огла-
сио пуковник Стојановић и рекао да мора-
мо одмах да напустимо терасу и одемо у
склониште. Док смо силазили у склониште,
Приштину су потресле две снажне експло-
зије. Тресла се цела зграда Команде. Лаза-
ревић је одмах погодио да је циљ био Ста-
ционарно чвориште везе „Бутовачки брег“
код излетишта Грмија, у непосредној бли-
зини Приштине. Преко тог објекта су ишле
везе Поште, Војске, и МУП-а.

Дејство крстарећих ракета

У склоништу Команде корпуса биле су
најодговорније старешине Корпуса и Арми-
је. Начелник Оперативног одељења При-
штинског корпуса, пуковник Радојко Стефа-
новић, дочекао нас је у сали са припре-
мљеним првим информацијама о послед-
ицама првог удара НАТО-а из ваздушног
простора. Пре излагања рекао ми је да је
прикупио информације и за Трећу армију
од Оперативног центра Треће армије из Ни-
ша. Знао сам да су то прве и непотпуне ин-
формације, јер ваздушни удари још трају и
јединице нису у могућности да одмах при-
купе коначне податке. Стефановић је рекао
да је агресија НАТО на зоне Треће армије и
Приштинског корпуса почела у 20.07 часо-
ва ударима из ваздушног простора и са
дистанце крстарећим ракетама и авиаци-

јом, по касарнама „Косовски јунаци“ у При-
штини, „Топлички устанак“ у Куршумлији,
„Ратко Павловић-Ћићко“ у Прокупљу, објек-
тима 109. Центра за електронско извиђање
и ометање у Прокупљу, Аеродрому „Слати-
на“, по објекту „Голеш“, по положајима 311.
средњег самоходног ракетног пука у сели-
ма Шилово и Белаћевац по положајима 52.
артиљеријско-ракетне бригаде ПВО на Ча-
брату код Ђаковице, по селу Лебане где се
налазило вежбовно командно место При-
штинског корпуса, северно од Приштине,
Стационарна чворишта везе „Бутовачки
Брег“ и „Мокра Гора“ код Косовске Митро-
вице.

У Касарни „Топлички устанак“, у Курш-
умлији, са три крстарећа пројектила пого-
ђено је основно командно место Треће арми-
је, а остали објекти са седам разорних про-
јектила. Још није било података о губици-
ма.

На прикупљању података о губицима већ
је радио генерал-мајор Милан Ђаковић.

Страховао сам какав ће бити извештај о
губицима. Знао сам сам предузео све мере
да се максимално сачувају људски животи.
Био сам задовољан што сам у последњем
тренутку донео одлуку да изместим основ-
но командно место из Куршумлије, сачувам
животе мојих непосредних сарадника, јер
би то имало пресудан утицај на даљи ток

шко могу заштитити и одбрани. Сада, ка-
да је агресија почела, молим се Богу да нас
од тога сачува.

Извештај генерал-мајора Ђаковића по-
тврдио је да је авиација НАТО-а међу пр-
вим циљевима погодила Основно команд-
но место Треће армије у Куршумлији и да
је до сада утврђено да је животе изгубило
седам припадника Армије, међу којима пот-
пуковници Зоран Петровић и Властимир
Станојевић из Команде Армије и још пет
припадника из састава 354. пешадијске
бригаде, који су се из непознатих разлога
затекли на командном месту. Генерал Ла-
заревевић је допунио извештај да је добио из-
вештај Команде 354. пешадијске бригаде
да је касарна у Куршумлији гађана са се-
дам пројектила, и да су петорица погинулих
припадника бригаде били ангажовани за
расељење магацина ратних материјалих
резерви Савезне владе, а у време бомбар-
довања дошли су на основно командно ме-
сто Треће армије да гледају Дневник и да
су тако настрадали.

Реферисање генералу Ојданићу

Назвао сам начелника ГШ ВЈ, генерал-
пуковника Драгољуба Ојданића. Чим сам
добио везу, рекао је: „Шта има код тебе Не-
шо, како се држите“.

„Одлично, го-
сподине генера-
ле, ови се не
шале. Код нас
на Косову је
прави пакао.
Можда и сада
чујете авионе у
ваздуху и експ-
лозије“, одго-
ворио сам, а за-
тим реферисао
да је авиација
НАТО-а изврши-
ла удар из ва-
здушног просто-
ра крстарећим
ракетама и на-
вођеним пројек-
тилима по једи-
ницама Армије
и да је напад из-
вршен у три та-
ласа: први у
времену од
20.07 – 20.50 ча-
сова, други од
21.00 – 22.00 ча-
са, а трећи та-
лас је у току. Ре-

Слике су настале из авиона Алијансе пре испаливања
пројектила на зграде Државне безбедности Југославије и
после гађања бомбама (извор: Блиц)

извођења одбране Треће армије у току
агресије.

Ако су командири и команданти дослед-
но и прецизно спровели све наређене ме-
ре, многи животи ће бити сачувани. Међу-
тим, НАТО рачуна да првим ударима по-
стигне изненађење и нанесе масовне гу-
битке. За сваког команданта и командира
најтежи су масовни губици у јединици и по-
губно делују на борбени морал јединице и
на појединце. Познато ми је да су највећи
број припадника Армије проверени и борци
са искуством, који су се калнили 1998. годи-
не. Али, рат је рат. А ово није био обичан
рат.

До почетка агресије страховао сам од из-
ненађења у вези са начином извршења
агресије и могуће употребе непознатих
борбених система од којих се јединице те-

као сам му да у нападу на јединице Армије
у зони одговорности учествује, по нашим
сазнањима, око 95 – 120 авиона, и да је до
сада испалиено око 45 – 60 крстарећих ра-
кета и велики број разних пројектила. У пр-
вом и другом таласу авиација је налетела
из Албаније, а трећи је извршен из Маке-
доније, и да су према извештајима из једи-
ница, погођена два авиона, један изнад се-
ла Мијалић, код Вучитрне, а други на пла-
нини Чичавици, што сам и сам видео.

Затим сам начелника ГШ ВЈ известио да
је авиација у Приштини гађала касарну
„Косовски јунаци“ и вежбовно командно ме-
сто Приштинског корпуса у селу Лебане и у
Касарни „Топлички устанак“, Основно ко-
мандно место „3“ и објаснио околности под
којима су погинула два потпуковника из Ко-

Слика је настала у НАТО бази у Авијану, Италија, одакле су полетали авиони током агресије НАТО-а на Савезну републику Југославију

манде Армије и пет припадника 354. пешадијске бригаде.

Био је изнечен и узбуђено упитао: „Нешо, а шта је са осталима из Команде Армије, да ли има рањених?“

Рекао сам да сам без његовог одобрења претходног дана преместио Команду из тог објекта у Ниш и да су, захваљујући томе, сачувани животи стотинак старешина. Саслушао ме је пажљиво, а затим прокоментаришао: „То је права срећа“.

Реферисао сам да је у истој касарни рањено 20 војника из 354. пешадијске бригаде и 201. позадинске базе који су расељавали магацине Савезне владе. Затим да су гађани објекти 109. центра за електронско извиђање и ометање у Касарни „Ратко Павловић-Ћићко“ у Прокупљу, при чему је погинуо војник Бојан Недељковић, а рањено 14 лица, од којих три теже.

У зони одбране Армије бомбардовани су објекти 201. позадинске базе „Мирничка река“. Од крстареће ракете која је пала 150 метара источно од улазне капије складишта, док је више ракета пало у рејону брда Самоково, око 900 метара од објекта, последица по људство није било, а нанета је мања материјална штета по објектима складишта. Поред тога, на мети авијације били су: складиште 15. оклопне бригаде код Грачанице, којом приликом су изгорела два испражњена објекта; затим, Стационарно чвориште веза на објекту „Мокра гора“ са две крстареће ракете; положаји артиљеријских јединица у рејону села Белаћевац са два пројектила, при чему је лакше повређен један старешина; Аеродром „Слатина“ са две крстареће ракете, при чему су зарушени улази у подземна склоништа; са три пројектила гађан је објекат центра ВОЈИН на Копаонику, уништен је један радар; са једним пројектилом гађана је Касарна „Кнез Лазар“ у Ђилану, без последица; са три пројектила гађани су објекти МУП-а у селу Ајвалија; са једним пројектилом погођено антенско чвориште на објекту „Букова Глава“ код Суве Реке.

Известио сам начелника ГШ ВЈ да је на основу до сада прикупљених података погинуло 12 припадника Треће армије и 11 других лица. Реферисање сам завршио објашњењем да је велики број пројектила пао

на простор Космета у „празно“ и није било последица.

„А дејства ШТС, шта они раде“, питао је Ојданић.

„Они раде по њиховом. Интензивирали су дејства на свим локацијама. Према плану који сам доставио, снаге Треће армије и Приштинског корпуса су одмах, после пада првог пројектила, предузеле мере за затварање линије блокаде. Борбе се воде на читавом простору. Изненађења нема. О детаљима ћу вас извести касније“, одговорио сам.

Пожелио ми је срећу и рекао да поздравим Лазаревића и све остале.

„Држите се“, рекао је на крају и прекинуо везу.

Исправна одлука

Ово нису били коначни подаци, јер су дејства авијације још трајала.

И даље сам размишљао о Куршумлији и Командном месту „3“, које је погођено са три крстареће ракете. Није прошло ни 24 часа од када сам донео одлуку о премештању командног места из Куршумлије, а потврдило се да сам донео исправну одлуку. Не могу ни да замислим шта би се све догодило да је командно место било поседнуто. За неколико секунди НАТО авијација би збрисала Команду Треће армије. Уништење Команде Армије сигурно би имало утицаја на даљи ток догађаја. На то месту је требало да се налазим и ја. Није ми било јасно како је НАТО успео да прецизно лоцира командно место које је било добро маскирано и мали број људи је знао за њега. У сваком случају, најважније је да сам спасао животе мојих старешина и војника.

На Командном месту Приштинског корпуса све функционисало као сат. Свако ради свој посао. Читава зграда подрхтава од сваке експлозије у Приштини. Ми смо, не размишљајући о последицама, још увек били у склоништу Команде Приштинског корпуса које није пружало никакву заштиту. Радили смо као да је у питању тактичка вежба, а не агресија највеће војне силе на свету.

Генерал Лазаревић даје реч начелнику Обавештајног одељења, пуковнику Трајковићу. Слушам овога човека кога познајем још док је био у Бујановцу. Врло способан и храбар човек. Највећи део времена провео

је на самој граничној линији, прикупљајући информације о непријатељским снагама.

Тренутно је говорио о активностима ШТС. „Одмах са почетком бомбардовања, шиптарски терористи синхронизовано и на читавом простору Космета фронтално су напали наше јединице. Најјачи напади су у рејонима Косовске Митровице, на путу Глоговац–Србица, на Бајгори, планини Чичавици, на путу Приштина–Ниш код Подујева, око Малишева и Ораховца, код Суве Реке и Клине“.

Прекинуо сам његово излагање и питао га: „Да ли, господине пуковниче, има неких изненађења у вези са нашим проценама о начинима њиховог дејства?“

„Нема, господине генерале, наше снаге су поступиле по добијеном сигналу“, рекао је и наставио: „ШТС су покушале да изненадним нападима на командна места, центре везе, положаје артиљеријских јединица и на јединице на положајима, нанесу губитке, изазову панику међу војницима и да крену у подизање оружане побуне. Међутим, доживели су потпуно изненађење. Тек тада су схватили да су у окружењу и да им је маневар потпуно ограничен. Због тога су покушали да групишу снаге, да би на једном од праваца пробили обруч. Међутим, то је сада више немогуће. Што се тиче дејства НАТО агресора, имали сте прилике да лично чујете и прочитате извештаје са терена“.

Заустављени цивили

„Да, нема потребе да мени то понављате, али информишите остале.“

Док је он говорио, сетио сам се да ми је Лазаревић пре неки дан показивао на карти своју „Замисао за разбијање ШТС у рејонима Дренице, Ораховца и Суве Реке“. Све акције су планиране у садејству са јединицама МУП-а. Команда Приштинског корпуса израдила је планска документа, а на основу њих команданти бригада, борбених група и команданти одреда МУП-а израдили су своје запослети и карте. Оставио сам генерала Лазаревића да ради са својом Командом, а ја сам отишао у Оперативни центар Приштинског корпуса да прегледам информације које су сваког тренутка пристизале из јединица, са истуреног командног места Треће армије, командног места Треће армије у Нишу и Нишког корпуса.

Команда Нишког корпуса известила је да су све јединице извршиле поседњање положаја и рејона за одбрану у зони Корпуса, да је извршено затварање граничних прелаза из Македоније и Бугарске, да је дивизион самоходних вишецевних лансера ракета 128 мм „Огањ“ премештен у рејон Власотинца и села Стајковце и да су преостали делови 211. оклопне бригаде кренули ка Космету.

Генерал Слободан Николић известио је о догађају који се догодио у поподневним часовима, уочи почетка агресије код Карауле „Цахановац“. Наши гранични органи на Караули код Прешева зауставили су већу колону албанских цивила са Косова и Метохије која је покушала да ван граничног прелаза пређе на територију Македоније. Колоната трактора и кола са цивилима је враћена. Догађај је значајан јер су цивили, пре него што је почела агресија, покушали да напусте територију Косова и Метохије и Србије. То потврђује да су албански цивили знали да ће уследити агресија, или су по наређењу ОВК напустили своја села.

(Наставаља се)

Стварање нових тајних оружја (2)

ЗЛОУПОТРЕБА НАУКЕ И НАУЧНИКА

Вештачко нарушавање озонског омотача, уз помоћ ракета са нуклеарним главама, отвара „прозор“ смртоносним ултраљубичастим зрацима изнад територије противника и тако изазивају катастрофалне последице. То је данас изводљиво.

Пише:

Бошко Антић,

контраадмирал у пензији

Водећи експерт Русије за аероко-смичке феномене Александар Пласкин саопштио је да располаже подацима да Американци поседују два супероружја и да се увелико спремају за коришћење „супер робота“.

Главна америчко чудо-оружје је дислоцирано на Аљасци и има службену ознаку ХААРП. По Пласкину, то је моћна радарска станица са 180 антена распоређених на тринаест хектара. То је, по њему, моћно геофизичко оружје, много моћније и од атомске бомбе. Толико је моћно да ни сами Американци још не знају какве би последице биле од његове употребе. Сумарна моћ тих 180 антена је три и по милиона вати. То је снага која омогућава фокусирање кратких таласа на било којој тачки јоносфере и њено загревање до претварања у високотемпературну плазму! То је, ако се тако може рећи, гигантска микроталасна пећ за глобалну употребу. Пласкин тврди да су Американци „потпуно свесни да њихова ‘микроталасна пећ’ може не само да туђе балистичке ракете претвори у ‘чварак’, него и да измени планетарну ружу ветрова, па чак и климу“. Експерти се, чак, прибојавају и промене магнетних полова Земље, глобалних суша и истовременог активирања десетине вулкана. Све би ово бацило на колена привреде многих земаља, али угрозило и саме САД.

Ласерска космичка артиљерија

Пласкин тврди да Американци могу да користе ово оружје формално када престане да важи совјетско-амерички договор о противракетној одбрани.

Истовремено, када и Пласкин, и пуковник Виктор Баранец из Министарства одбране Руске Федерације, оптужио је САД да форсирано приводе крају изградњу своје „ласерске космичке артиљерије“, као и првих борбених робота „гладијатор“, који имају величину машине за веш, крећу се помоћу гусеница и имају компјутере преко којих примају наредбе и „отварају ватру на указане циљеве“.

Управо на Аљасци (у војној бази), по наређењу председника САД Џорџа Буша, 17. децембра 2002. године, за-

почета је градња националног противракетног система одбране. Планирана је изградња 20 система за пресецање ракета. САД су упутиле и захтев да на месту радарске станице на Гренланду изграде систем назван „чедо рата звезда“. Реч је о веома скупом развојном програму Пентагона.

Идејни отац плазменог оружја Авраменко је пре готово тридесет година пронашао да „се аеродинамика тела, која лете у плазми, разликује од аеродинамике у ваздушном простору“. Он тврди да се, створивши плазмени облак помоћу фокусираних екстремно високоталасних осцилација пред телом које се креће, том телу може променити задата путања. За то је потребно око 100 џула енергије. Зна се да плазма загрева ваздух, а да је за загревање ваздуха потребно исто толико енергије колико и за загревање метала.

Авраменко, даље, тврди да се решење тражи у праву да се концентрирано екстремно високоталасно зрачење усмерава на одређени апарат који садржи огромну количину електронике. Тај апарат би био избачен из употребе. Он наводи пример да је за квар осетљивости трансистора потребно свега 10 на шесту до 10 на осму џула.

Тектонско оружје

После великих земљотреса у Јерменији и Грузији, крајем 1994. године у Бакуу, главном граду Азербејџана, одржан је научни скуп чија је главна тема била: могу ли се земљотреси изазвати по жељи, односно да ли постоји тзв. тектонско оружје? Гласове о намерно изазваним земљотресима проширили су Грузији, након два велика земљотреса после отцепљења од Русије.

Представник руске армије је категорички негирао да се на том пољу ради, али је Александар Николаев, шеф одељења за експерименталну физику Академије наука, потврдио да је за истраживање „у те сврхе“ више година имао на располагању специјалну јединицу оружаних снага. Резултати оз-

биљног изучавања међузависности подземних нуклеарних проба и „других активности човека“, на једној, и земљотреса, на другој страни, указују на то да подземне нуклеарне експлозије утичу на појаву земљотреса. Он је тврдио да се након пет до десет дана од сваке јаче нуклеарне експлозије разређује турско огњиште, а земљотреси се смењују један за другим.

Заменик директора Геолошког института Академије наука Азербејџана Икрем Керимов је тврдио на скупу да су земљотреси имали „вештачки детонатор“ и да су се јављали углавном две недеље после атомских експлозија на војном полигону у Семиплатинску или су били последица стварања огромних празнина под земљом, насталих наглим испуштањем природног гаса.

Да руска армија зна много о тој проблематици, потврђује докторска теза пуковника Николаја Астапова („О питањима заштите територије од земљотреса изазваних подземним нуклеарним експлозијама“). Он није рекао много, али је то потврдио својим залагањем да се „међународном конвенцијом забране истраживања у области земљотреса“, објаснивши да нуклеарне пробе ипак могу да „диригују земљотресима“, а то би могле довести до коришћења оружја које није забрањено од Уједињених нација.

Американци на скупу нису открили своја сазнања и били су шокирани наговештајима Руса, али нису оповргли тезе, додавши да је земљотрес који је погодио Лос Анђелес био у „директној вези са подземном експлозијом на војном полигону удаљеном 150 километара“.

Метеоролошки рат

Када је Југославију, након престанка оружане агресије НАТО-а задесило необичајено невреме, а потом Европу дуго година погодила екстремно ниска температура с обиљем снега, појавиле су се сумње да се ради о вештачком изазваним појавама.

Велике количине падавина и необично јака грмљавина при сваком наиласку кишних облака довели су до сумње да ту нису „чиста посла“. Многи су већ чули да је то могуће. А могуће је.

Наука је увелико напредовала, па данас паралелно са истраживањима могућности контролisaња и усмеравања природних појава у корисне сврхе, врше се истраживања о могућности коришћења ових утицаја у ратне сврхе, што веома може негативно утицати на човекову животну средину и угрозити његов опстанак.

Међу подузетим истраживањима налазе се и атмосферске појаве које се жели усмерити на изазивање катастрофалних падавина. Овим се нарушавају одређени водни режими одређених регија. То се чини изазивањем бујица и поплава.

Изазивање бујица остварује се у циљу увећавања или потпуног уништења ресурса воде. У првом случају вештачке падавине се примењују за појачавање прилива у сливу и стварања

У научним круговима се све више прича о метеоролошком рату

Систем Харп је, према доступним подацима, веома моћно планетарно оружје

бујица које могу да нане-су штету, изазивајући оштећења природних и вештачких објеката, угрожавајући воду за пиће, па и опстанак целокупног становништва захваћеног подручја.

Изазивање поплава остварује се појавом наглих падавина у сливу река, поготово на подручју где то није уобичајено и где нису предузимани озбиљнији радови на регулацији текућих вода. Поплаве се могу користити за наношење штете индустрији, пољопривреди и саобраћају.

Поплаве су стваране вештачким изазивањем у Јужном Вијетнаму, кроз операције „Плави Нил“ и „Попај“. Про-бе за ова дејства вршене су у Лаосу 1966. године, а у операцијама све до јуна 1972. године изведено је више од 2.500 оперативних задатака специјалним авионима, који су носили 104 пуњења у једном лету, са пламеником са реагентом који сагорева за 36 секунди и за то време пропада око 900 метара кроз облак. Напади су вршени у време кишних монсуна. У операцији „Попај“ изазваним поплавама уништена су читава села.

Авиони натоварени „кишним бомбама“ стварали су обилате падавине, што је отежавало саобраћај на блатњавим путевима, а висок водостај река, које су преплавиле мостове, онемогућавао је снабдевање.

Мистериозни позив из ЦИА

Професор Алан Робок с Универзитета Ротгерс у Њу Џерсију наводи:

—Недавно сам имао мистериозан позив. Контактирали су са мном консултанти који раде за ЦИА и питали ме да ли је могуће приметити да неко контролише климу. Наравно, питали су ме да ли би тај неко могао бити от-

Земљотреси се доводе у директну везу са подземним нуклеарним експлозијама

кривен у случају да покуша да контролише време. Професор је један од неколико научника који покушавају да промене време, не би ли зауставили велике климатске промене. Технике геоинжењеринга крећу се од прскања облака, да се покрену кише, до слања огледала у свемир, како би се одбила светлост од Земље.

Робок тврди да је сваки покушај утицаја на време лако детектовати. Ипак, како додаје, покушај да се време користи као оружје није ништа ново.

—Током Вијетнамског рата амерички научници покушали су да појачају кише како би спречили прогрес непријатеља. Слично, на Куби, изазивали су кише, не би ли уништили пољопривреду. Управо зато сам се уплашио после тог позива. ЦИА је превише пута прекршила правила, а то није начин на који желим да користе новац који им дајем плаћајући порез - каже професор и додаје да таква истраживања морају да буду отворена за све.

—Ако једна земља покуша да утиче на климу на овај начин, а друга не, или чак утиче на други начин, последице могу бити невероватне, каже Робок.

Случајно или не, све ове манифестације су се догодиле и на нашем тлу, па није ни чудо да се после злочиначког бомбардовање појаве сумње

у догађаје који су следили после тога. Све је могуће.

И Руси су вршили слична истраживања. Још 1960. године њихов Институт је за експерименталну метеорологију у Казахстану обављао распршивање сувог леда на облацима дебљине 900 метара. Облаци слој је разбијен на површини од 1.000 квадратних километара, што је опет довело до испаравања и пада температуре на том подручју за око 10 степени Целзијусових. Тако су руски стручњаци дошли до закључка да једним авионом могу да разбију облаке на површини до 1.000 квадратних километара, са два авиона 3.000, а са три 10.000 квадратних километара.

Вештачки облаци

Могуће је деловање на поларне глечере, чиме би се проузроковале поплаве у приморским крајевима, али најопаснији су експерименти са озонским омотачем. Вештачко нарушавање озонског омотача, уз помоћ ракета са нуклеарним главама, отвара „прозор“ смртоносним ултраљубичастим зрацима изнад територије противника и тако изазивају катастрофалне последице. То је данас изводљиво.

Вештачко стварање облака и магле и њихово растеривање интересантно је за све, јер се тако могу открити противничке или сакривене сопствене снаге. Тиме се повећава ефикасност напада или одбране. Деловањем одређених хемикалија могу се спречити падавине на даљинама и до 2.000 километара низ ветар.

Овакве операције могу имати стратегијски значај и сигурно је да суперсиле изучавају олујне облаке, земљотресе, тајфуне и оркане, ниске зимске температуре к врела лета.

Очито је да у свету влада убеђење да суперсиле могу да утичу на климу. а тиме и на људски живот уопште. Злоупотреба климе је опасно оружје јер га је тешко открити, а геофизичка и метеоролошка борбена дејства забрањена су Конвенцијом Уједињених нација још 1977. године.

(Крај)

Директор Војнообавештајне агенције
бригадни генерал Зоран Стојковић

Наш крајњи производ су информације војног, војно-политичког, војно-економског и научнотехнолошког карактера, којима настојимо да корисницима укажемо на најзначајније појаве и процесе од утицаја на безбедност Србије и помогнемо руководству земље да донесе што боље одлуке – рекао нам је у недавном разговору за „Одбрану” у сусрет Дану Војнообавештајне агенције њен директор бригадни генерал Зоран Стојковић. Колико су прецизне и благовремене информације битне за безбедност земље, колико је принцип војне неутралности добар оквир за рад Агенције, који су то безбедносни изазови, ризици и претње најзначајнији за Србију у овом тренутку, која су то два међусобно супротстављена процеса која утичу на глобалну безбедност, шта је подrazumeвао рад на праћењу ситуације са пандемијом короне – само су нека од питања покренута у разговору који следи, а током којег сазнајемо и да ће се мрежа изасланстава одбране проширити у наредном периоду отварањем војнодипломатских представништва у Сирији, Либану и Црној Гори, а на нерезиденцијалној основи биће покривени Мали и Јерменија.

Чини се да је природна потреба човека да повремено, обично око битних датума или годишњица, подвлачи црту и сумира пређени пут. Дан Војнообавештајне агенције обележава се 5. марта, на дан када је 1884. године, у склопу реорганизације и модернизације српске војске, донета Уредба о ђенералштабној струци, којом је формиран Спољни одсек у оквиру Оперативног одељења Главног ђенералштаба. Колико је тај догађај одредио суштину данашње Војнообавештајне агенције и како је, унајкраће, изгледао тај пређени пут до данас?

– Оснивањем поменутог Спољног одсека започета је историја Војнооба-

Бригадни генерал Зоран Стојковић,
директор Војнообавештајне агенције

СНАГА ИНФОРМАЦИЈЕ

Најозбиљније претње данас имају невојни карактер. Управо је пандемија пример таквог безбедносног изазова који је знатно утицао на скоро све сфере друштвеног живота у Србији. Могућност да наша земља у овом тренутку буде захваћена класичним оружаним сукобим је мало вероватна, али је присутна опасност од разноврсних облика безбедносних претњи. Оне се крећу у распону од терористичких претњи, сецесионистичких активности, религијске радикализације, политичког екстремизма (нарочито великоалбанске идеје), илегалних миграција, организованог криминала, па све до јачања антисрпске реторике у суседним земљама.

Пише
Драгана МАРКОВИЋ

вештајне агенције дуга 137 година. Суштина обавештајног рада остала је иста, али су се околности током тог времена битно мењале. Искуства из ратова и криза кроз које је пролазила наша земља засигурно су утицала на способности службе и допринела њеном профилисању у оквиру безбедносно-обавештајног система Србије. Као и 1884. године, ВОА је и данас једина српска спољна обавештајна служба, која својим радом пружа обавештајну подршку државном врху у доношењу најважнијих одлука о безбедности земље. Изузетно је важно што је, без обзира на државно уређење, увек била

препозната потреба да се стручни и технички капацитети обавештајне службе константно унапређују. Због тога је она данас савремена служба, чији припадници по својим знањима, способностима и вештинама не заостају за својим колегама из најразвијенијих земаља. У томе нам значајну подршку пружа државно и војно руководство, које је имало разумевања за наше потребе и предлоге за унапређење рада.

Како бисте тим поводом за „Одбрану” сумирали рад Војнообавештајне агенције у 2020. и шта је то је што као тежишни задатак чека у 2021. години?

– Глобална криза изазвана пандемијом чији је узрок ковид 19 погоршала је дубоке супротности и довела постојеће глобалне претње на нови ни-

во, подстакнувши велики број земаља да поново процене националне приоритете у измењеној међународној и националној димензији. Очекујемо да ће економске последице пандемије створити основу за снажније ривалство великих сила и сукобљавање око вођства, приступа природним ресурсима, за успостављање контроле над главним светским рутама за транспорт људи и добара, као и комуникационим мрежама.

У 2020. години поставили смо циљ да у условима пандемије наставимо будно праћење глобалних безбедносних процеса, али и да будемо одговорни и бринемо о људима. У великој мери успели смо да сачувамо здравље припадника ВОА и подржимо рад наших представника у иностранству у отежаним условима, посебно у државама које су у првом таласу биле најтеже погођене вирусом корона. Нове околности у којима смо се, као и друге институције и сви грађани Србије нашли, искористили смо за развој аналитичких алата, подизање квалитета наших информација и њихов редизајн, како би биле прегледније и јасније. У том процесу потребе корисника биле су наш приоритет. Ове и наредне године имамо другачије амбиције – желимо да проширимо мрежу изасланика одбране и војнодипломатска представништва отворимо у Сирији, Либану и Црној Гори и да на нерезиденцијалној основи покријемо Мали и Јерменију. То ће допринети изградњи бољих односа, унапређењу билатералне војне, војноекономске и војнотехничке сарадње са тим земљама. Јачање наших капацитета допринеће правовременом информисању и изради квалитетнијих процена развоја војнобезбедносне ситуације у региону и кризним жариштима, а све је наравно усмерено ка спречавању стратегијског изненађења по безбедност наше земље.

Шта је подразумевао рад Војнообавештајне агенције на праћењу ситуације са ковидом 19?

– Агенција је непрекидно пратила развој догађаја у вези са пандемијом од почетка њеног избијања. И поред нужности да се ограничи директна комуникација и кретање, интензивно смо прикупљали, анализирали и достављали сва сазнања и искуства до којих смо могли да дођемо о процедурама и начинима борбе против пандемије у страним државама. То је помогло у предузимању мера за спречавање ширења ковида 19 у Министарству одбране и Војсци Србије, као и проширењу базе сазнања у области војног здравства. Осим тога, од почетка пандемије поједина изаслаништва одбране активно су учествовала у координацији упућивања хуманитарне медицинске помоћи из иностранства у Србију. Трудиле смо се да будемо значајна подршка државном и војном руководству, уз истовремену бригу о свим нашим припадницима.

Војнообавештајна агенција је носилац војнообавештајне функције у

МО и ВС. Које све послове обухвата та функција?

Обавештајна, обавештајно-извиђачка и војнодипломатска функција су темељ нашег рада и из њих проистичу три задатка. То су обавештајна подршка државном и војном руководству у доношењу стратегијских одлука, обавештајно обезбеђење наше војске и представљање и заштита интереса МО и ВС у иностранству. Наш крајњи производ су информације војног, војно-политичког, војноекономског и научнотехнолошког карактера, којима настојимо да корисницима укажемо на најзначајније појаве и процесе од утицаја на безбедност Србије и помогнемо руководству земље да донесе што боље одлуке.

Као и 1884. године, ВОА је данас једина српска спољна обавештајна служба, која својим радом пружа обавештајну подршку државном врху у доношењу најважнијих одлука о безбедности земље. Изузетно је важно што је, без обзира на државно уређење, увек била препозната потреба да се стручни и технички капацитети обавештајне службе константно унапређују

Саће (мрежа ћелија) у знаку Војнообавештајне агенције је, између осталог, и симбол бесмртности, целокупности, заједништва у дејству, ширења у изградњи, а по божанском принципу представља најчвршћу разгранатост у свим правцима. Како је конципирана и колико се широко простире мрежа изасланика одбране Републике Србије?

У овом тренутку Србија има 24 изаслаништва одбране, док на нерезиденцијалној основи покривамо још десет земаља. Војнодипломатска мрежа се формира у зависности од потреба државе, њених интереса и финансијских могућности. Оно што је важно јесте да изасланике имамо у најутицајнијим државама света, знатном броју земаља ЕУ, као и већини држава наших суседа. Наши изасланици раде искључиво у складу са Бечком конвенцијом о дипломатским односима и имају бројна задужења – од представљања нашег система одбране до унапређења војне сарадње у свим областима од интереса за две земље. Као што сам већ навео, у наредном периоду надамо се проширењу војнодипломатске мреже.

Које промене у глобалном и регионалном окружењу највише утичу на рад ВОА?

– Два међусобно сукобљена процеса пресудно утичу на прилике на глобалном нивоу. Први је пораст међузависности држава, што је нарочито видљиво у економској сфери и суочавању са последицама климатских промена, а данас и у покушајима стварања глобалног одговора на пандемију изазвану новим вирусом. Други процес је све већа поларизација међу државама, које се групишу не само по етничким и религијским основама већ настоје да створе и засебне сфере медијске и технолошке доминације. Наш регион је посебно погођен тим трендовима, имајући у виду све различитости које га карактеришу – од мноштва нација и религија, преко преплитања интереса глобалних и регионалних сила, до подељености у концепцијама међународне сарадње. У таквом окружењу безбедносни изазови, ризици и претње постају сложенији, а њихово праћење захтева све специфичнија знања из различитих области.

Осим кризних региона и развоја нових врста наоружања и војне опреме, безбедносно значајне постале су и појаве попут илегалних миграција, затим кампање дезинформација, али и претње које се јављају у сајбер простору. То захтева од ВОА да има и модерну и свестрану аналитику, која ће прикупљене информације обрадити и од њих израдити квалитетне информације за државно и војно руководство.

Који су безбедносни изазови, ризици и претње најзначајнији за Србију у овом тренутку, а спадају у делокруг рада ВОА? Сајбер напади, сајбер тероризам и невојне претње представљају нови безбедносни изазов...

– У праву сте, најозбиљније претње данас имају невојни карактер. Управо је пандемија пример таквог безбедносног изазова који је знатно утицао на скоро све сфере друштвеног живота у Србији. Могућност да наша земља у овом тренутку буде захваћена класичним оружаним сукобом је мало вероватна, али је присутна опасност од разноврсних облика безбедносних претњи. Оне се крећу у распону од терористичких претњи, сецесионистичких активности, религијске радикализације, политичког екстремизма (нарочито великоалбанске идеје), илегалних миграција, организованог криминала, па све до јачања антисрпске реторике у суседним земљама. Некако се као највећи безбедносни изазов издвајају све извесније и интензивније сепаратистичке намере косовских Албанаца за уједињењем са Албанијом и стварањем тзв. Велике Албаније, на које указујемо последњих година и деценија. Очекујемо да ће преовладати разум спонзора ових идеја и да неће дозволити њихову реализацију и самим тим додатно погоршати безбедносну ситуацију на Балкану.

Најновији изазови по безбедност Србије тичу се сајбер претњи и процеса убрзане дигитализације, што намеће потребу да пратимо и могућност угрожавања функционисања витал-

них система из дигиталне сфере. Услед чињенице да такви напади могу да нанесу немерљиву штету за рад државних органа, али и систем одбране, ВОА настоји да прикупи информације које могу да помогну у сагледавању начина одбране од таквог угрожавања безбедности, на који нису отпорне ни најразвијеније државе света.

Како опредељења Стратегије националне безбедности и Стратегије одбране, попут војне неутралности, утичу на рад ВОА?

– Војна неутралност омогућава Војнообавештајној агенцији да оствари сарадњу са партнерима из различитих делова света. Захваљујући тој политици ВОА у свом раду нема идеолошких ограничења ни политичких препрека са којима се суочавају чланице појединих војних савеза. Војна неутралност не значи пасивизацију на спољном плану, већ напротив, захтева од ВОА да буде активнија у иностранству на заштити интереса Србије и домишљатија у налажењу релевантних партнера ван граница наше земље. Стога војну неутралност сагледавамо као једну од кључних предности коју ми као једина српска спољна обавештајна служба имамо у свом раду, која нам често омогућава да будемо неколико корака испред наших супарника.

Међу најчешћим питањима на сајту ВОА истакнуто је и питање: Како се постаје припадник Војнообавештајне агенције? Каква је ситуација са пријемом лица у Војнообавештајну агенцију, подмлађивањем кадра?

– Подмлађујемо своје редове у складу са плановима и увек сам задовољава када млади дођу људи. Они доносе свежу енергију и нове идеје, што је пожељно и добродошло за сваки колектив. Када је реч о самој попуни, професионална војна и цивилна лица, након вишегодишњег праћења њиховог рада и понашања, преузимамо из других целина МО и ВС. Последњи јавни конкурс за пријем из грађанства имали смо 2018. године и тада се за четири радна места пријавило више од 400 кандидата, што указује на велико интересовање за рад у Војнообавештајној агенцији. Цивилна лица могу се примити и непосредним пријемом из евиденције лица заинтересованих за заснивање радног односа у МО и ВС. Минимални почетни услови које неко ко жели да ради у ВОА треба да испуни јесу одговарајуће образовање, адекватно психолошко стање, познавање страних језика, док се у самом процесу селекције кандидати подвргавају и другим специфичним проверама.

Које су специфичности обуке у ВОА?

– Велику пожњу посвећујемо усавршавању кадра како би наши припадници располагали широким општим знањем и различитим вештинама стручног и специјалистичког типа, која омогућавају разумевање и прилагођа-

вање процесима и изазовима новог безбедносног окружења. Програми образовања остварују се тако што се иде на усавршавања за рад у изасланствима одбране, на оперативним, обавештајно-штабним, извиђачким и курсевима аналитике, као и похађањем различитих семинара, радионица и стручних саветовања у области обавештајне делатности. У том проце-

Војна неутралност не значи пасивизацију на спољном плану, већ напротив, захтева од ВОА да буде активнија у иностранству на заштити интереса Србије и домишљатија у налажењу релевантних партнера ван граница наше земље. Стога војну неутралност сагледавамо као једну од кључних предности коју ми као једина српска спољна обавештајна служба имамо у свом раду, која нам често омогућава да будемо неколико корака испред наших супарника.

су обуке остварујемо одличну сарадњу са сродним институцијама у Србији и страним државама.

Централно место у знаку ВОА заузима сова, као општеприхваћени симбол у већини војнообавештајних институција широм света. Сова је такође најстарији и непроменљиви симбол знања, мудрости, обавештености, будности, оштрине ума, аналитичке мисли, прецизности у брзини дејства... Које особине, у складу са симболиком, али и праксом, треба да има неко ко пожели да буде део Војнообавештајне агенције?

– Истакао бих креативност, посвећеност и иницијативу, будући да је за израду наших информација веома битна самосталност у раду. Са друге стране, за прикупљање информација важни су и способност прилагођавања, сналажљивост, храброст, лојалност и висока морална начела. Неизмерна љубав и патриотизам према својој земљи се подразумевају за некога ко жели да ради у ВОА. Факултетско образовање јесте неопходно за већину радних места, али није довољно да би неко постао припадник Војнообавештајне агенције.

Били сте изасланик одбране у Руској Федерацији, у Америци сте похађали Генералштабно усавршава-

ње при Националном универзитету одбране САД. Шта је то што је по Вашем искуству најзначајније у раду војног изасланика?

Највећи број официра у ВОА завршава различите облике војног усавршавања широм света – од САД, Руске Федерације, Кине, Француске, Немачке, Велике Британије, Италије, Грчке, Естоније и Хрватске. Имао сам прилику да 2009–2010. године завршим Генералштабно усавршавање у САД, где сам сагледао начин образовања америчких официра за највише функције у оквиру њиховог система одбране, као и методологију њиховог рада и начин вођења каријере. Потом сам од 2012. до 2015. године био изасланик одбране у Москви, акредитован за Белорусију и Казахстан, па иако те државе имају заједничко историјско наслеђе, био је професионалан изазов прикупљати релевантне информације на тако великом простору и у три различита политичка и војна система. Стога сматрам да су осим добре стручне припреме и познавања језика земље домаћина, који су важни за остварење што квалитетнијих контаката у релевантним друштвеним круговима, од изузетног значаја вештине комуникације и социјална интелигенција. Уколико задовољни те предуслове, изасланик одбране ће моћи да успешно одговори својим задацима.

Разговор смо започели историјатом Војнообавештајне агенције. Чињеница је да рад многих личности које су обележиле историју ВОА често у свом времену није био присутан у јавности. Тек одмотавањем тог клупка историје данас сазнајемо колико су неки војни аташеи утицали, у крајњој линији, и на судбину земље. Како се носите са том врстом анонимности?

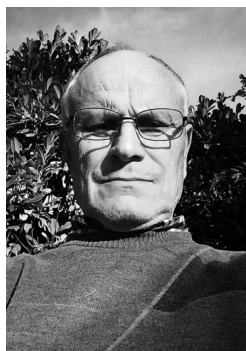
– Анонимност је саставни део посла припадника ВОА и они су тога свесни приликом ступања у службу. Тајност у раду је основни принцип, имајући у виду да смо служба која своје информације прикупља на територијама других држава. Широј јавности је недовољно познато да су Војнообавештајном агенцијом у прошлости руководиле личности попут Радомира Путника, Драгутина Димитријевића Аписе, Данила Калафатовића или Александра Ранковића. Такође, истакнутији припадници службе били су и шеф Сервиса тајне војнообавештајне службе Угљеша Поповић, као и изасланици одбране попут Константина Миловановића, Владимира Ваухника, Драгољуба Михаиловића, Божина Симића и Јована Милановића. Чињеница да рад мањег дела припадника ВОА постаје доступан јавности тек након неколико деценија, док делатност већине остаје тајна и након тога, ослобађа нас егоизма, што нам оставља више простора да се посветимо нашим задацима.

Извор: *Одбрана*

Петар Милковић пензионерске дане
проводи поред пчела

ПРОИЗВОЂАЧ КВАЛИТЕТНОГ МЕДА

Кад је лоша година произведе око три тоне
квалитетног меда. Међутим кад је добра,
онда прикупи од седам до осам тона

Петар Милинковић

Много је посла
око пчела

Петар Милковић војни пензионер из Вршца је велики заљубљеник у гајење пчела. Ушао је у све тајне овог заната који је добар извор зараде и задовољство што га свакодневно испуњава. У време прикупљања меда, нема времена за неке друге задовољства, посвећен је брзом прикупљању слатког производа и лагеровању. Око пчела је ангажован током целе године. О пчеларењу и великом задовољству које га испуњава он каже:

–Још као дете гледао сам како мој отац ради око пчела у такозваним трмкама. То није било савремено пчеларење, али сам многе ствари видео и научио. Први пут сам почео да гајим пчеле 1989. године, али сам врло брзо остао без ројева. Тада су се у Југославији појављује пчелињи кропел (varoa jakobseni destructor) који је уништио сва моја друштва у кошницама. Био сам разочаран и донео одлуку да одустанем од пчеларења.

Кад сам отишао у пензију почео сам да се бавим воћарством и пчеларством. Имао сам око 30 савремених кошница Л.Р.(Lagstutova) тако се зове тип кошнице. Мој син Миле једном приликом 2012. године ми је рекао да он хоће да се бави пчеларством, али да то радимо употребљавајући нови тип кошнице која се зове Родна воја. Патентирао ју је наш пчелар из Новог Милошева Воја Брстина, казује Петар.

Купили су девет кошница и кубни метар чамове даске. Почели

су да праве сами делове за кошнице. Наредне године су имали негде око 60 кошница и купили још два кубна метра чамове даске, направили још неколико кошница и повећали број друштава на 112. Наставили су са куповином по два кубна метра чамове даске и повећали број друштава на 180, па на 230.

Због лоше пчелиње паше 2019. године смањили су посед на 200 друштава. И наредне године, због лоше пчелиње паше, остају на истом броју друштава. У међувремену је Петар обезбедио трактор и приколицу, па је почео да пчеле сели на пашу само на уљану репицу и на сунцокрет. Пчелињак се налази близу багремова и липове шуме, а има и доста ливада. Последње четири године су биле лоше по питању багремове и липове паше, а 2020. није била добра ни у сунцекретовој и ливадској паши.

–У једној приколици превозимо 40, а другој 36 друштава. Поред меда сакупљамо прополис, pollen, а од прошле године и пчелињи отров. То је врло тежак и напоран посао. Продајемо пчелиња друштва (ројева). Уживам да радим све око пчела. Прочитао сам много литературе о томе и доста сам научио. Воћарством се врло мало бавим, воћке не прскам због пчела, па су приноси мали, али за мене довољни.

Од ових двеста кошница, колико имам, прикупим око три тоне меда, када је година лоша, а кад је добра онда се „набере“ и седам до осам тона меда. Највише

Додела социјалне и хуманитарне
помоћи у фебруару 2021. године

ДА ЖИВОТ БУДЕ ЛАКШИ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Извршни одбор је на седници одржаној 3. марта 2021. године, размотрио захтеве достављене у фебруару 2021. године, и на основу прописаних критеријума и испуњених услова, донео одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника

ОпОр Нови Београд ИБ: 35.000,00 – по члану 8.795,71 динара;

ОпОр Краљево ПР: 40.000,00 – по члану 6.272,82 динара;

ОпОр Нови Сад ВЗ: 33.000,00 – по члану 1.425,16 динара;

ОпОр Обреновац ММ: 33.000,00 – по члану 8.830,98 динара;

ОпОр Крушевац КХ: 33.000,00 – по члану 12.795,48 динара;

ОпОр Ниш ЈС: 35.000,00 – по члану 10.472,26 динара;

ОпОр Ниш МС: 30.000,00 – по члану 15.980,00 динара;

ОпОр Смедерево СЛ: 35.000,00 – по члану 9.657,68 динара;

ОпОр Шабац ММ: 35.000,00 – по члану 8.585,99 динара;

ОпОр Зајечар МД: 40.000,00 – по члану 5.496,83 динара;

ОпОр Стара Пазова ЛМ: 33.000,00 – по члану 7.902,00 динара;

ОпОр Земун ГД: 35.000,00 – по члану 11.410,66 динара;

ОпОр Нови Сад ЕГ: 35.000,00 – по члану 5.79,00 динара

ОпОр Ваљево ГД: 30.000,00 – по члану 9.502,67 динара

ОпОр Ниш ДГ: 33.000,00 – по члану 10.668,75 динара

ОпОр Земун МЗ: 33.000,00 – по члану 6.670,42 динара

ОпОр Пирот ММ: 30.000,00 – по члану 13.505,75 динара

ОпОр Пирот ПЗ: 33.000,00 – по члану 13.996,33 динара

ОпОр Смедерево АЗ: 30.000,00 – по члану 9.532,94 динара

ОпОр Нови Београд ДМ: 30.000,00 – по члану 14.636,49 динара;

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. Правилника, без ограничења по издржаваном члану:

ОпОр Ниш МО: 30.000,00 –

ОпОр Нови Београд ИЗ: 25.000,00 –

ОпОр Стара Пазова ЦС: 25.000,00 –

ОпОр Краљево ВНД: 15.000,00 –

ОпОр Лесковац ИО: 25.000,00 –

ОпОр Раковица ЦВ: 15.000,00 –

ОпОр Ниш ИТ: 20.000,00 –

ОпОр Ниш ЋР: 20.000,00 –

Ц) На основу члана 4. став 2. Правилника који су преминули од Covid-19;

ОпОр Нови Сад ЗА: 25.000,00 –

ОпОр Обреновац ЈГ: 25.000,00 –

ОпОр Ужице СС: 25.000,00 –

ОпОр Крагујевац НР: 25.000,00 –

ОпОр Земун БС: 25.000,00 –

ОпОр Горњи Милановац РВ: 25.000,00 –

ОпОр Ниш ЈС: 25.000,00 –

ОпОр Краљево ПМ: 25.000,00 –

ОпОр Нови Београд ЉМ: 25.000,00 –

ОпОр Нови Београд ТБ: 25.000,00 –

ОпОр Нови Београд ИД: 25.000,00 –

Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 8. марта.

Захтеви који буду достављени од 1. марта до 31. марта 2021. године биће решавани почетком априла 2021. године.

Извршни одбор

прикупим багремов, ливадски и мед од уљане репице. Поред меда прикупљам и друге пчелиње производе. Веома сам срећан јер у овом послу нисам сам. Помаже ми цела фамилија, а највише ме радује то што је ово научио и мој син. Мед продајем на велико фирмама

које откупљују, а нешто мало задржавам за личну продају.

Да кажем и то да уопште не користим мед и производе од меда, што је свакако веома интересно, за разлику од других који се баве овим занатом, каже Петар Милковић

Јован Мирчески

Четири деценије ваздухоплова „Галеб-4“

Сећање на летачке почетке
и дуго трајање апарата
Н-62, у јавности познатијег
под ознаком „Галеб-4“

АВИОН ЗА СВА ВРЕМЕНА

Ових дана, тачније 20. марта, навршило се 40 година од пријема првих авиона Г-4 и уједно првог лета у РВ и ПВО. За кратко време, у ескадрилу из Фабрике „СОКО“ Мостар, долетело је свих шест првих школско-борбених авиона, са класичним репним површинама.

Команда РВ и ПВО одлучила је да све авионе из прве серије распореди у ваздухопловну јединицу на аеродрому Батајница. План је био да ти апарати замене застареле авионе америчке производње ТВ-2, опремљених са УВМ (уређај за вучну мету) који се користио за обуку јединица противавионске артиљерије у дејствима на циљеве у ваздуху.

За одлуку Команде РВ и ПВО сазнало се по добијању наређења о упућивању једног броја летачког и ВТС (ваздухопловно техничког састава) на обуку у Фабрику „СОКО“. У јединици је настало велико одушевљење, нарочито код летачког састава. Као заменик командира ескадриле био сам одређен за старешину групе и један од два пилота на обуци. Други пилот био је капетан Душан Васић.

У фабрици смо имали прилику да много научимо, јер се обука (настава) одвијала у производним халама, где је очигледност

допринела лакшем савладавању свих конструктивних и техничких новина на авиону Г-4. А било их је много, у односу на немоћне нивоа Другог светског светског рата, опремљене Н-60 „Галеб“ и Ј-21 „Јастреб“.

Био је то скок од читавих 20 година. Конструкција авиона, са фрезованим стрелакрилом, по утиску пилота, могла је са лакоћом поднети читав дијапазон дозвучних брзина. Заправо, брзина је ограничена на 900 км (880) и то са и без спољњег оптерећења. Достиже висину (плафон лета) од 15.000 метара.

Рекорд у увођењу у наоружање

Највећи напредак учињен је у пилотској кабини са модерном сигнализацијом, навигационим уређајима, ракетним избацивим седиштем пилота нула брзине и нула висине, командама за управљање, климатизацији и пресуризацији и низу других новина за осамдесете године. По завршетку наставе у фабрици, нас два пилота, упућени смо на даљу теоријску а потом и летачку обуку у Ваздухопловном опитном центру (ВОЦ), нашу врхунску установу за испитивање авиона у лету. Треба истаћи да је први прототип Г-4 полетео 1978 годи-

не, да су пилоти ВОЦ-а до 1981. године имали довољно налета, тако да су као наставници имали шта да нам покажу о понашању авиона у ваздуху.

У ВОЦ-у смо нас два пилота обавили само основну обуку, која нам је омогућила да уз упутства која су полако пристизала, усвајамо остале чињенице о авиона, у СМУ (сложени метео услови), ноћу и у борбеној варијанти, уз употребу модернијег нишана страног порекла ИСИС Д-282 МК и нових убојних средстава, попут бомбе МК-82. После повратка у јединицу обучавали смо се за летење из друге (задње) кабине а убрзо смо почели и обуку са првом групом пилота. Међу првима на обуци за Г-4 били су пилоти Зоран Савић, Јован Алексић, Драгослав Спасојевић, наставник, Томислав Миловановић и Вељко Ромић.

Од 1978. до 1981. године постигнут је својеврстан рекорд у времену, од пројекта до увођења авиона у борбену јединицу. Искуство и грешке учињене у пројектовању и производњи Ј-22 „Орао“ значајно су допринели да Г-4 прође без значајнијих модификација и дорада. Вођа пројекта нарочито је инсистирао на што мањој тежини конструкције, како се не би поновила

Извршавајући задатке стасало је неколико генерација наших пилота

гршка код пројектовања J-22 „Орао“. Један од ретких, можда и једини недостатак је мотор ролс-ројс ВІПЕР 632-41 који је при 13.760 обртаја у минути развијао потисак од 1.780 даН, што је по неким мишљењима било недовољно за такву летелицу. То је била прва примедба и америчке делегације, који су оценили да је Г-4 са другим мотором и још неким додацима био погодан за обуку будућих пилота РВ САД.

Са постојећим мотором, као лаки борбени авион Галеб-4, поред двоцевног топа ГШ-23Л, може понети 1.200 кг бомби или четири лансера са 4x4 ракета ваздух-земља, а могуће су и друге комбинације наоружања.

Ватрено представљање јавности

Поменути нишан омогућује дејство по циљевима у ваздуху стрељачким наоружањем и ракетама. Авион Г-4 пуни се са 1.600 литара горива и још 750 литара у допунским резервоарима (2 палона) укупно 2.350 литара, што му омогућава долет од 2.050 километара или ТР (тактички радијус) од 300 километара. Од првих шест произведених авиона, неки нису више у

летном стању, један, најбољи са дуплим командама, уништили су агресори НАТО-а због пропуста у размештају и маскирању, а један или два још лете. Касније произведени авиони добили су једну непотребну „новину“, обртне хоризонталне површине са променљивом силом на командној палици. То је, по неким сазнањима, био главни узрок удеса који су се десили последњих година у РВ Србије.

Четрдесет година је најдужи период, употребе домаћег авиона у дугој историји српског Ратног ваздухопловства. Била би грешка не поменути нашег ловца бомбардера J-22 „Орао“ који је чак и неку годину дуже у РВ и ПВО. Апсолутни рекордер у трајању је МиГ-21 (СССР) који лети на небу многих земаља. Са 420 сати личног налета на Н-62, могу рећи да је и данас авион врхунских летних перформанси, којег треба, обнављањем и продужавањем ресурса, максимално искористити до крајњих граница. Захтев стручних органа РВ и ПВО, припадницима ВТИ из седамдесетих година, за пројектовањем авиона који ће заменити застарели Н-60 био је визионарски.

Један важан догађај из септембра 1983. године учинио је да се за Г-4 чује у целом свету. Наиме, командант РВ и ПВО генерал Слободан Алагић одлучио је да авион у борбеној варијанти представи домаћој и страној јавности на полигону Кривопак у СР Македонији. Дејство је извршено са четири авиона у бришућем лету кочећим бомбама МК-82. Одлуком команданта учествовали смо на паради 1985. године, као један од три подешалона, ешалона РВ и ПВО. Подешалон је био састављен од 12 авиона, јер је у међувремену, крајем 1984, испоручено још шест серијских авиона у 105. ап ВВА.

Многи припадници РВ и ПВО су заслужни за успех пројекта Н-62, од инжењера ВТИ, ВОЦ-а и пилота 525. тае (252. лбае) који су свакодневним налетом, помогли да се отклоне нека недовољно добра решења. Било је више ванредних догађаја, техничке природе, који су доводили у опасност посаду и авион, све до гашења мотора у близини аеродрома Подгорица, где је пилот капетан Томислав Миловановић (касније капетан ЈАТ) врхунском реакцијом спасио авион од уништења. На све ванредне ситуације били смо спремни, јер су неминовна појава. Код свих нових летелица, свуда у свету.

За шест година, колико сам провео у 525. тае, као заменик и командир ескадриле, нико није страдао, а свих шест Г-4 су у исправном стању дочекали агресију НАТО-а. У време разбијања СФРЈ, авион је имао ватрено крштење и показао се као жилаво и опасно борбено средство за дејство по одређеним циљевима.

Пилоти који су прославили авион Н-62 (Г-4) одавно су завршили летачку службу у РВ и ПВО, али са пажњом пратимо и подржавамо модификације и останак Г-4 на небу Србије.

Драгослав Спасојевић,
пук. у пензији

Језик наш насушни

ДАМОКЛОВ МАЧ

Дамокло, како наводи чувени римски оратор Цицерон, био је један од најближих и најповерљивијих сарадника Дионизија Старијег (432-367.год. п.н.е.) ничим ограниченог владара (тиранина) Сиракузе у старој Грчкој. Дионизије је био веома богат и лукав. Код потчињених и код обичног народа изазивао је страхопоштовање. Сви су му завидели због његовог богатства и рскошног живота, а највише блиски му сарадник Дамокло. Своју завист Дамокло је на лукав начин – хвалећи свог господара исказивао јако истичући његове врлине и срећу коју су му богови подарили. „Ти си најсрећнији међу свим људима!“ – говорио је Дамокло тиранину Дионизију.

Дионизије је знао да је владалачка срећа варљива и да сваког владара вребају бројне опасности. То је у једној прилици на духовит начин ставио до знања и ласкавцу Дамоклу.

У свом дворцу приредио је богату гозбу за бројне великаше међу којима и Дамокла. На велико изненађење присутних и самог Дамокла, поставио га је на своје место, да осети задовољство неограничене власти и уважавања.

За време гозбе раздрагани Дамокло одједном је угледао изнад своје главе оштар мач, који је висио на танкој коњској длаци, претећи да се у сваком тренутку откочи и удари га право у теме. У таквој ситуацији Дамокла је обузео силан страх – није му више било до јела нити до пића, а задовољство због указане почаси претворило се у мору. Тада му је пришао Дионизије и објаснио да је мач који виси о танкој струни изнад његове главе симбол опасности којој је сваки владар стално изложен. „Ето под таквом претњом сталне опасности ја уживам у свом богатству и својој моћи“ рече му Дионизије.

Из ове приче настао је израз *Дамоклов мач* са значењем „стална претећа опасност“. Он се задржао до данас и често се употребљава. На пример, у новинама често можемо прочитати да су „нуклеарне електране Дамоклов мач савременог света“.

Прича о Дамокловом мачу има и своје дубље значење. Она нас подстиче на размишљање о варљивости задовољства и среће оних који владају, али и о несталности сваке власти и силе на овом свету. „Свака власт је за времена“ – каже наш народ, изражавајући то пословицом: „Данас везир, сутра резил“, тј „осрамоћен, понижен, извргнут руглу“.

„Дамоклов мач“, дакле, стално прети свакој власти и свакој сили. Добро је да силници и властодршци то знају, као што је то веома добро знао сиракушки тиранин Дионизије, показавши завидљивом Дамоклу шта значи владалачка срећа и задовољство.

Здравко Зељковић

Шта ће поморски официри у Титиној Кореници

РАСПАДНУТИ ФИЋА

Почетком осамдесетих година ја и мој пријатељ Баћо нашли смо се са бродовима у ремонтном заводу МТРЗ „В. Шкорпић“ у Шибенику. Било је лијепо вријеме, па смо одлучили викенд провести код мене у Госпићу. Тамо је добар провод био загарантован. У суботу нас је пријатељ ветеринар Никола позвао да идемо са њим на Плитвице, гдје ће он контролисати месо за потребе кухиња Националног парка. Прихватили смо позив.

Планирали смо да мало обиђемо језера и весламо чамцима на језеру Козјак. Обавезно би пробали сендвич од домаћег личког крува, сира и пршута. Церемонијал би завршили посјетом међеду (препарираном) у хотелу „Језеро“, гдје би на шанку попили плитвичку шљивовицу и кафу. Цијело би време пратили младе туристичке, јер би њима од плитвичких љепота ослабио одбрамбено-имуни систем. Ишли смо старим ветеринарским фићом цигласте бо-

је. Фићо је био такав да га је требало више гурати, него што је он сам ишао на свој погон.

Из Госпића смо отишли на Удбину, а онда према Титовој Кореници (тадашњи назив). У Јошанима нам је пукала једна гума, а неколико километара пред Кореницом и друга. Остали смо покрај пута беспомоћни. Мој пријатељ и ја смо били обучени по последњој моди. Покушали смо да стопирамо, али нико није хтио да стане. Одједном стаје ауто шибенских регистрација. Препознајем потпуковника Мана Хинића, који је радио у ремонтном заводу у Шибенику, а кренуо је кући на викенд. Мане је схватио проблем и рекао да ће одвести гуме код вулканизера у Кореницу и вратити нам да их монтирамо. Међутим, из аута је изишао његов отац који је био намргођен и неповјерљив. „Мане, остави се бенавија по путу, ајмо одмах у Кореницу“, рекао је љутито. Успут је десну руку држао иза леђа, да нам да до знања да је наоружан.

Стари Личанин је мислио да смо ми неки преваранти. Каже њему Мане „Тата, ово су моје колеге поморски официри, морам им помоћи“. „Лажу те, Мане, шта ће поморски официри у Кореници“, рекао је бијесно његов тата, размишљајући логично шта ће ту поморци, када у Кореници нема мора. Уз отпор старог Ликоте некако смо рјешисмо проблем. Осим прегледа меса, пропали су нам сви планови за авантуру на Плитвичким језерима.

У понедељак у Шибенику зове мене Мане у канцеларију. На столу кафа и ракија. Мане се извињава због тате. „Пусти Мане то, имам ја таквих у породици и комшилуку колико хоћеш“, рекох испијајући шљиву. Онда ми Мане исприча да је његов тата ујак Јованке Броз. Када

је Тито обилазио Лику 1976. године, његов тата је сазнао да ће се колона зауставити код Пећана (Јованкино родно мјесто). Када се колона зауставила, његов тата се провукао кроз обезбеђење и јавио Јованки. Јованка је изненађено викнула: „Гдје си ујаче?. Ујак ју је одмах љути-то искритиковао што чешће не долази кући, а Титу је кроз отворени прозор у руке увалио боцу шљивовице рекавши: „Ево ти зетина шљивовице од прошле године“. Тито је био у чуду, а гардисти и обезбеђење – шокирани.

Када сам то чуо, рекох Ману: „Добро смо ми и прошли тог дана, и добро каже твој отац: Шта ће поморски официри у Титовој Кореници у распаднутом фићи?“

Ђ. Пражић
Извор: Facebook

Из Месне организације „Бежанијска коса“

ОБЕЗБЕДИТИ ПРОСТОР ЗА РАД

Из релевантне институције добили смо информације да је у припреми пројекат за обнову зграде Команде РВ и ПВО у Земуну, оштећене у бомбардовању НАТО-а. Очекује се да ће након обнове зграде, многе просторије бити уступљене другим институцијама значајним за систем одбране. С тим у вези предлагемо да наши надлежни органи из Удружења војних пензионера Србије, благовремено ступе у везу са Министарством одбране и Војском Србије и затраже да, уколико постоје могућности, уступе просторије за рад Општинском одбору УВП Нови Београд.

Сматрамо да би просторије могао да користи и Општински одбор УВП Земун и месни одбори са територије Новог Београда и Земун. Локацијски зграда Команде РВ и ПВО задовољава потребе наведених организација.

Наглашавамо да Месна организација „Бежанијска коса“ броји око 640 чланова од око 1.200 корисника војних пензија, који живе у том делу Новог Београда. За одржавање састанака приморани смо да молимо друге организације да нам уступе простор.

М. Калчић

Војна болница Ниш
поново у ковид
систему

СВЕ ВИШЕ ЗАРАЖЕНИХ

Војна болница Ниш од 29. марта је поново ушла у ковид систем и са 86 лежачева, од чега је 46 кисеоничних места, у њој је све спремно за пријем ковид пацијената.

С обзиром да су капацитети у болницама на југу Србије готово на издисају, нишки Кризни штаб упутио је молбу Министарству одбране за враћање Војне болнице Ниш у ковид систем.

У Нишу је 29. марта регистровано 285 новозаражених, а због тешке епидемиолошке ситуација у овом граду припадници војног здравства поново ће притећи у помоћ колегама из цивилног здравства.

Војна болница у Нишу иначе је била претходно у ковид систему од почетка децембра до почетка фебруара и у том периоду лечило се око 150 пацијената.

Осамдесетогодишњица пуча 27. марта

НЕКА БУДЕ ШТО БИТИ НЕ МОЖЕ...

Да ли је 27. март био безумни чин или херојски пример одбране отаџбине?

Војни пуч, извршен 27. марта 1941. године, чији је непосредни повод било потписивање протокола о приступању Краљевине Југославије Тројном пакту, неспорно је један од најважнијих догађаја у нововековној српској историји, с чим су се протеклих осамдесет година сложили најпре његови савременици, а потом историчари и публицисти. Чини се, међутим, да је истицање значаја мартовских збивања једино у чему су постигли сагласност, будући да су њихова тумачења била изразито супротстављена.

Ничим утемељено уверење

Противници пуча, поготово из редова колаборациониста у окупацијском режиму, покушавали су већ за време Другог светског рата да докажу како је неодговорна група официра, уз помоћ британске службе и коришћењем британског новца, због једног безумног чина угрозила будућност државе и српске нације. Слично или чак истоветно мишљење постоји и у једном делу историографије, нарочито оне новијег датума. Насупрот томе, сами пучисти, њихови истомишљеници, многобројни антифашисти, независно од националности, као и неретки историчари, видели су у „27. марту“ херојски пример одбране отаџбине и отпора пруженог насиљу Хитлеровог „новог поретка“. Док је за једне ово био доказ српске непромишљености и стихијског односа према сопственој судбини, други су сматрали да је српски народ и у том трагичном добу показао да се током своје историје руководио непогрешивим осећањем за добро и праведно.

Толико удаљени ставови и закључци не би били ни неочекивани ни спорни да у њих, што се односи и на историографију, нису биле уграђиване прагматичне потребе, попут покушаја добијања оправдања за колаборацију или, у данашње време, да се и у прошлости пронађе упориште за тврдњу да „сила Бога не моли“ и да се отуд пред јачима треба повући погнуте главе. Управо из тог разлога, још од 1941. најчешће се наводе готово исти аргументи, нарочито ничим утемељено уверење да би Хитлер поштовао потписани протокол. Уз њега стоје и чувене тајне ноте, којима је Краљевини Југославији гарантовано поштовање суверенитета и територијалног интегритета, дато обећање да јој се за време рата неће упућивати захтев за дозволу прелаза трупа преко њене територије и, најзад, да ће се по завршетку рата, приликом утврђивања нових граница на Балкану, водити рачуна о њеном интересу за територијалну везу с Егејским морем тако што би јој суверенитет био проширен на град и луку Солун. Браниоци ових аргумената изводили су и претпоставку да би противљење народа приступању Тројном пакту било мање да је садржина тајних нота благовремено обелодањена.

Демонстрације су биле веома масовне

По сугестијама Британаца допустио стварање Бановине Хрватске, не знајући на који начин бити завршен започети процес државног уређења: кнез Павле

У контексту чињеница

Иако су са становишта методологије историјске науке хипотетичка размишљања ризична и ретко допустива, наведени ставови не могу бити одбрањени, будући да им противречи најпре суштина фашизма и

нацизма. Испуњена свим познатим облицима насиља, уз брутално игнорисање међународног права к потписаних уговора. Хитлер је од доласка на власт систематски и безобзирно поништавао једну по једну тачку Версајског уговора из 1919. не обзирајући се на немоћно негодовање Велике Британије и Француске, укључујући аншлус Аустрије у марту 1938. и распарчавање Чехословачке у септембру исте године, извршено уз њихов благослов, а зарад илузија о спасавању европског мира. У августу 1939. у завршници припрема напада на Пољску, склопио је пакт са Совјетским Савезом, а већ следеће године у децембру донео одлуку о нападу на ову велику државу. У контексту ових историјских чињеница не може се ни помислити да би поштовао уговор с Краљевином Југославијом, тим пре што је већ 1941. постао господар највећег дела Европе. Ову неверицу појачавају његова снажна антисрпска осећања, развијана још од аустроугарског и немачког пораза у Првом светском рату, жеља за осветом, презир према „версајским творевинама“, међу којима је била и Краљевина Југославија, планови намењени готово целокупном словенском свету, особито оном који је упориште тражио у Совјетској Русији. Историјским изворима давно је доказано да је Хитлер далеко више респекта имао према појединим народима с којима су Срби били у истој државној заједници, а још више према суседима, попут Мађарске, Бугарске и Италије, које су последњих година пред рат отворено

наговештавале промену граница и претензије на делове југословенске територије. Ако се све то има у виду, тешко је поверовати да би вођу Трећег рајха обавезивала обећања дата Краљевини Југославији.

Разматрању толико неуверљиве одбране става да би Југославија, да није извршен пуч, избегла трагедију, треба додати и питања чији је карактер превасходно моралне природе. Јер, у времену у коме се човечанство делило на свет фашизма и антифашизма, југословенска привреда била је везана за немачку привреду, снабдевајући је - између осталог - сировинама потребним војној индустрији и ратним потребама уопште. У случају даље сарадње, неометане мартовским догађајима, могло ли се отуда сматрати морално прихватљивим да Југославија, макар и посредно, својим природним богатствима и производњом помаже немачке ратне напоре и поробљавање европских народа? У истом се смислу поставља и питање да ли је једна земља, створена српским жртвама у Првом светском рату, имала право да се окористи несрећом савезничке Грчке и узме јој Солун.

Британски обавештајни рат

Критичари мартовског пуча и његови оложејени противници пречесто су истицали повезаност пучиста с британским обавештајним службама, не пропуштајући да додају како су Британци финансирали бројне англофиле и франкофиле. Присуство британских обавештајаца у Југославији, као ни новчана улагања у политичке партије, попут Савеза земљорадника, у новине, у истакнуте појединце какав је био Вјећеслав Вилдер, првак Самосталне демократске странке, и у прозападно опредељења удружења и организације, свакако није спорно. Познато је, такође, да су Британци сачинили и спискове личности које је у случају војног слома требало евакуисати, а међу којима је било и епископа Српске православне цркве, будући да су антифашизам и везе Валеријана Прибићевића, Николаја Велимировића и Иринеја Ђорђевића с Англиканском црквом били опште познати. Зна се при томе и да је Велика Британија током неколико година на тлу Југославије водила беспопштедан привредни и обавештајни рат, покушавајући да ослаби немачке позиције и продуби антифашистичка расположења. У истом правцу, иако с мањим интензитетом, деловао је и Совјетски Савез од времена успостављања југословенско-совјетских дипломатских односа у јуну 1940. године. Упркос повременим разликама у поступању и у методама борбе, а нарочито у избору кључних тачака ослонца, обе велике силе биле су руковођене сопственим интересима, настојећи да у Краљевини подстакну побуну против ултимативног захтева Немачке да земља приступи Тројном пакту, не би ли и тим путем ослабиле ослабиле немачки притисак или, када је реч о Совјетском Савезу, одложиле почетак војних дејстава.

Иако су многи детаљи такве британске и совјетске делатности још увек недовољно истражени, може се тврдити да је њен успех, особито међу Србима, био унапред осигуран, с обзиром на то да су слободарска осећања у историји српског народа била доминантна током целог XIX и у првој половини XX века.

Опредељење у драматичним догађајима

Не одлазећи у даљу прошлост, до почетка обнове српске државности, довољно је истаћи да су се Срби у драматичним догађајима, који су од средине 1930-их година потресали Европу и свет, инстинктивно и искуствено опредељивали за оно што су сматрали праведним. Када је, на пример, Италија 1935. напала Абисинију, земљу о чијем су постојању имали магловите представе и сазнања⁴ узбудила их је и придобила борба народа који се копљима супротстављао тенковима, подсећајући их на многе неравноправне борбе које су сами водили. Годину дана касније, када је почео грађански рат у Шпанији, симпатије монархији оданих Срба биле су окренуте ка браниоцима републике. Наредне, 1937. године, неслагање с фашизмом и демократска начела с једне су стране испољили покушајем организовања демонстрација приликом посета Галеаца Ђана, италијанског министра спољних послова, и његовог немачког колеге Константина фон Нојрата, а с друге одушевљеним манифестацијама када су у Београд дошли чехословачки министар Едуард Бенеш и француски министар Ивон Делбос. Истовремено, то је била прилика да протестују против спољне политике владе Милана Стојадиновића и његових профашистичких склоности. У том низу јавног изјашњавања о спољној политици државе и о збивањима у свету велики значај имао је револт због издаје Чехословачке у септембру 1938. године, када су Француска и Велика Британија, још једном се повлачећи пред Хитлером и Мусолинијем, не само предаде Судетске области Немачкој него и допустиле да знатне делове њихове несрећне савезнице отргну Пољска и Мађарска. У Београду је тада забележен тешко замишљив догађај: покушај организовања протеста испред посланства Француске, земље за коју је Србе везивало најоданије пријатељско осећање. Осим тога, само се у престоници пријавило више хиљада људи, спремних да добровољно учествују у одбрани већ напуштене и судбини предаде Чехословачке.

Непуне две године доцније, јуна-јула 1940, док је пораз Француске у Бановини Хрватској дочекан махом равнодушно, па и са злuradoшћу, Срби су били утучени, као да су лично поражени.

„27. март“, са свом оном узбуњеношћу и одушевљењем народа, не може да се разуме без тог контекста и редоследа догађаја, с обзиром на то да стварну основу официрском пучу нису дали британски обавештајци него снажно укоренењено слободарско осећање, неодвојиво од старања за државу, од свести да се она брани кашћу, да се ратни савезници не смеју издати и да је германски свет током новје историје увек стајао насупрот интересима словенства и православља.

Оштро критиковање кнеза Павла

Онолика провала задовољства због обарања владе Драгише Цветковића и Влатка Мачека тешко је схватљива и без унутрашњополитичких разлога. Током две деценије оптуживани за хегемонију и наводно угњетавање других народа, Срби су истовремено на различите начине пони-

жавани. Њихове жртве у националноослободилачким ратовима 1912—1918, проливена крв и победе којима су се поносили, извржавани су подсмеху, а краљ Александар је зарад југословенства њихове ратне заставе похранио у музеје. У добу када је Европа мењала границе, долазећи под немачку чизму, кнез Павле је по сугестијама Британаца допустио стварање Бановине Хрватске, не знајући на који ће начин бити завршен започети процес државног преуређења. Док се применом различитих критеријума унутар те јединице нашло око милион Срба, с тенденцијом да њене границе буду проширене, остало је неизвесно шта је српско у земљи створеној жртвовањем неколико српских стварања. Већина српских странака, Српска православна црква, војни врхови, националне и културне организације и удружења сматрали су да је Бановина Хрватска у погледу добијених компетенција створена на штету интереса државне целине, а у погледу добијене територије на штету интереса српског народа. Један савременик је резигнирано закључивао да су Срби у југословенској краљевини сваких десет година залуђивани другом идеологијом, све док нису изгубили свест о вредностима којима су се руководили у борбама за стицање слободе и независности. У том општем револту и

Стварну основу официрском пучу нису дали британски обавештајци него снажно укоренењено слободарско сећање, неодвојиво од старања за државу

кнез Павле је још оштрије критикован. Није била тајна да га Срби нису волели, памтећи да је избегао учешће у националноослободилачким ратовима. За разлику од краља Александра, који је у сусрету с бившим ратним друговима знао да пита „да ли се Милунка удала“ и „да ли је Јова стасао за војску“, кнез се понашао аристократски хладно, неретко испољавајући презир према Србима и показујући да се пријатније осећа у Загребу, где су му указиване веће почести него у Београду. Штавише, у појединим историјским изворима помиње се неколико десетина завера које су наводно припремане ради свргавања кнеза, па чак и његовог погубљења.

Историјска седница

Пуч који су извели официри требало би отуд посматрати у свеукупности двоструке кризе: спољнополитичке и унутрашњополитичке, никако не искључујући утицај традиције, историјских искустава и једног у психолошком смислу тешког стања, изазваног дводеценијским расправама о државном уређењу, међународним сукобима, непрестаним оптужбама од стране Хрвата, страхом за будућност државе у времену које је најављивало нови судар епоха. Представницима демократске опозиције, на пример, било је добро познато да је Влатко Мачек још у децембру 1937. године, одговарајући на питање једног изасланика Едуарда Бенеша како би се Хрвати понашали у случају избијања рата,

Отпор фашистичком поретку

казао да не верује да би мобилизација међу њима била могућа, а ако би и била спроведена, да би они пушке окренули на другу страну.

Историјски извори потврђују да кнез Павле није имао фашистичких склоности и да су његове симпатије несумњиво биле окренуте ка Великој Британији, али и да је био заплашен немачком војном снагом, уверен да југословенска војска, национално хетерогена и у техничком погледу застарела, не може издржавати напад. Осим тога, када је немачки притисак за потписивање протокола у марту достигао врхунац, Краљевина је већ била окружена чланица Тројног пакта. Једини излаз остао је ка Грчкој, с тим што су му Британци недвосмислено ставили до знања да не могу интервенисати северно од острва Крф, предвиђајући несумњив војни пораз Југославије, с могућношћу наставка герилских борби у планинама и давања праведне послератне награде за исказани антифашизам. Упркос тако мрачним перспективама и недефинисаним обећањима за будућност, кнез Павле је у разговорима вођеним с генералом Душаном Симићем, патријархом Гаилом Дожићем и проф. Слободаном Јовановићем увераван да ултимативни немачки захтев мора бити одбијен. Истовремено, предочавано му је да у земљи може доћи до немира и војног пуча. Насупрот таквим саветима и молбама, кнез је заједно с Влатком Мачеком, на историјској седници од 20. марта био најодлучнији у ставу да други излаз, осим приступања Тројном пакту, не постоји.

Трећи српски устанак

Редослед потоњих догађаја неодвојив је од официрског пуча, будући да су прве демонстрације почеле већ 24. марта, а масовније настављене сутрадан, на дан када је у Бечу потписан судбоносни протокол. Свих тих дана, како се види из извора, нарочито мемоарских, официри су се суочавали с непријатним ситуацијама на јавним местима, јер су их и жене вређале због дефетистичког, капитулантског става, што им је вређало част. Према сећању Станислава Винавера пак, питање части се у официрском кору неговало „мимо свега“ и без поговора. „Оно је код нас ишло до егзалтације и маније“, истакао је. „На предавањима за резервне официре – команданте батаљона, нама су излагали про-

слављени, орденима закићени генерали, који су селима дали имена а у варошима добијали улице, да се наш војник не боји тенка ни савремене технике о којој кукавице толике нетачне забуне уносе у свет. Што ником није било могуће – то ће бити могуће нама.“ Управо у таквој атмосфери могло се десити да тројица огорчених официра, међу којима и Звонко Вучковић, један од будућих команданата равнорског покрета, пребегну у Грчку, како би се борили против фашизма. Неколико хиљада километара даље Милан Гавриловић, посланик Краљевине Југославије у Москви, дао је отказ и без одобрења почео припреме за повратак у Београд. Из истог разлога вест о извршеном пучу, свргавању владе Цветковић-Мачек и проглашењу Петра II пунолетним изазвала је буру одушевљења у већини српских градова, али и у Сплиту и Љубљани. У паролма које су истицане најчешће помињане речи биле су: „отаџбина“, „слобода“, „част“, „краљ“... Они који су их извикивали, верујући у њихов смисао, нису могли знати да ће им неко друго време и неки други људи обеснажити вредност.

Подједнако одушевљен, Винстон Черчил је казао да је „Југославија нашла душу“. У ствари, тачније би било рећи да је српски народ нашао душу и закратко још једном кренуо за Његошевим стиховима: „Нека буде што бити не може...“ Осећајући величину те побуне, у коју је било уграђено не само противљење било каквом облику сарадње с фашизмом него и нагомилано огорчење због изневерених нада у заједницу с „троименом браћом“, један понесени савременик је 27. мартовске догађаје назвао Трећим српским устанком.

Преврат је српско дело

Иако је подршка пучистима стигла и с других страна, преврат је неспорно представљао српско дело. У том смислу много говори реакција надбискупа Алојзија Степинца, који је на пристигле вести казао да се на улицама Београда нашла „само разларена маса жељна крви, ужитка и пара“. Јер Срби и Хрвати „два су свијета, сјеверни и јужни пол који се никада неће приближити, осим чудом божјим. Шизма је највеће проклетство Европе... Ту нема морала, нема истине, нема правде, нема поштења“.

Критичари пуча, независно од тога када су изрицали своје мишљење, често тврде

да без „27. марта“ не би било рата, бомбардовања градова, геноцида над Србима, покрштавања, уништавања других народа, логора... Питамо се, међутим, да ли је све толико једнаставно објашњиво и може ли се зло које је наступило већ у априлу разумети без надбискупових чудовишних речи, без нагомилане мржње, која је у неким случајевима тињала деценијама, а у другим вековима. Да ли је пуч доиста био довољно јак разлог да у Хрватској, у Босни и Херцеговини, у Војводини, на Косову и Метохији, у централној Србији и свуда где су Срби живели буду поновљени злочини доживљени у прошлости? Мада се одговор намеће сам од себе, и данас се, можда више него у претходном периоду, сусрећемо с другачијим тврдњама и тумачењима чијим би прагматизмом, с позивом на рационално мишљење, требало олакшати добровољно пристајање на одрицање од једине отаџбине коју имамо. Сугерише нам се при томе да су неке вредности „потрошене“ и застареле, непримерене савременом добу, због чега их треба оставити у прошлости, тамо где наводно припадају. У том контексту, из данашње перспективе, с овом накнадном памету, и „27. март“ може бити представљан као пример „колективног лудила“ једне нације. Таквој намери може послужити и тешко схватљива чињеница да су се пучисти и новоформирана влада већ наредном дану уплашили сопственог дела, показујући разједињеност, несналажење, узалудне покушаје да се пуч прикаже као унутрашњоополитичка ствар и тиме одложи рат. Овако збуњујуће понашање може се само донекле образложити тиме што је у новој влади било осам министара из свргнуте владе, међу којима пет Хрвата, два Словенца и један муслиман, који ионако нису одобравали војни преврат. Сигурно је, такође, да су млађи официри углавном показивали више решености за отпор по сваку цену од старијих, иако су сличну одлучност испољили и поједини генерали. Упркос томе, историчари не могу да дају потпун одговор на наглу промену расположења и приметно опадање спремности за брзе акције, без чекања на општи напад на југословенске границе. С обзиром на то да је историја понекад „асоцијативна“, у овом се разматрању чини примењивом мисао Јована Жујовића, председника СКА (1915-1921), да „онај ко рекне А, мора бити спреман да рекне и Б“.

Чини се отуд да пучисти нису знали да „рекну Б“, али ово њихово хаотично и клоуноло понашање не би смело да умањи значај храбре и готово једнодушне узбуне српске нације због угрожавања слободе и части отаџбине. Не може се порећи ни да је у поробљеној Европи тог трагичног доба њене историје овај догађај обрадовао потлачене народе и пружио наду у изгледност отпора. Штавише, и Винстон Черчил је, мада разочаран због срамно кратког трајног Априлског рата, у „27. марту“ увек гледао велики морални капитал његових извршилаца. Смемо ли им ми данас судити и у њиховом чину тражити изговор за ово савремено клонуће, поготово стога што нам је садашњост обесмишљена, а будућност застрашујуће угрожена? Очекује ли се да одемо даље од тога, допуштајући и обезвређивање прошлости?

Мира Радојевић
Извор: Печат

Уређује: мр
сц. др Часлав
Антић

Угађање организму после зиме

ПОСТ ЈАЧА ИМУНИТЕТ

Црвене печене паприке са преливом од маслиновог уља, јабуковим сирћетом, першуном и белим луком изузетно делују на имуни статус и одлична су салата

Оно што штетно утиче на имунитет, поред неправилне исхране, пржене и поховане хране на сунцокретовом уљу, јесте повећано коришћење масноћа животињског порекла, мали унос воћа и поврћа, пушење, претерано конзумирање алкохола (пре свега жестоких пића), смањена физичка активност, као и повећан стрес и напетост.

Пост није и не треба да буде изглађивање, већ искључење животињских масноћа и беланчевина из јаја, месних и млечних производа уз коришћење обилга воћа, поврћа, житарица, рибе речне и морске, као и свих врста уља од којих посебно наглашавамо маслиново уље. Пост потпуно одговара медитеранској исхрани и њиме можемо да спречимо и лечимо бројне хроничне болести. Најновија научна истраживања у свету показала су да ако два пута недељно искључимо беланчевине и масноће животињског порекла имамо повољне ефекте на превенцију многих болести.

Пасуљ и друге махунарке имају бројне витамине и минерале: цинк, селен, манган, гвожђе, којих има у воћу, другом поврћу и житарицама, који су важни за нормалну функцију антиоксидантних ензима којим штите организам од слободних радикала. Пасуљ и шпагете карактерише низак гликемички индекс и добра су замена за хлеб, смањење тежине и јачање имунитета. Од махунарки, ту су и сочиво, грашак, боранија или леблебија од које можемо да направимо намаз хумус који је богат витаминима и минералима. Битни су и бели и црни лук, празилук спанаћ, блитва, купус, карфиол, броколи, цвекла, бела и црна ротква, шаргарепа. Црвене печене паприке са преливом од маслиновог уља, јабуковим сирћетом, першуном и белим луком изузетно делују на имунитет и одлич-

Риба је веома пожељна у време поста

на су салата. Маслиново уље и лимун који је моћни антиоксиданс и антисептик јачају организам а могу се комбиновати и са јабуковим сирћетом које настаје ферментацијом јабука и повећава имунитет. Бели лук који има антибактеријска, антигљивична и анти-вирусна својства заједно са маслиновим уљем, јабуковим сирћетом и першуном може се користити као прелив за рибу и различите салате. Зимница као што су кисели краставчићи, кисео купус, туршија - ферментирани су намирнице које имају пробиотско деловање на здравље, јачају имунитет и могу се свакодневно користити у посту. Препоручује се салата од цвекле са белим луком и маслиновим уљем јер је познато да цвекла повећава отпорност организма на инфекције респираторног система, саветује се код запаљења грла, грипа и других обољења дисајних путева. Бундева садржи доста фолата, мангана, дијетних

влака и витамина А и треба да је редовно на нашој трпези као печена, динстана или као потажа.

Од воћа сада можемо конзумирати: мандарине, јабуке, лимун, поморанџе, грејпфрут, нар, киви. Препоручујем и кувано жито, као слаткиш са мало меда, сецкане поморанџе или другог воћа, ораха, бадема, лешника по жељи, јер онда та дијетна влакна засите и тако не долази брзо до потребе за поновним оброком. Да бисмо ојачали имунитет морамо бити веома обзириви код коришћења простих шећера из слатких напитака, посластица, пецива и грицкалица. Печурке подстичу производњу интерферона и јачање имунитета, богате су антиоксидантима, минералима и дијетним влакнима и имају много благотворних дејстава на људски организам.

Унос рибе речне, језерске, а посебно морске, као што је скуша, харинга, ослић, папалине и друге треба повећати а могу се конзумирати и конзервирани попут, сардине, сарделе, или туњевине због омега-3 незасићених масноћа, али такође и Де витамина. Као суплемент препоручује се у овим данима Де витамин у дневној дози од 2.000 интернационалних јединица и неки од пробиотика који су нам значајни у јачању имунитета. Поред хумуса у посту се може користити намаз од печеног плавог патлиџана са маслиновим уљем и белим луком. Такође може се спремати јело печено у рерни - рибе сарделе или папалине, са мало уља и воде се ставе у плех, дода се мало белог вина и неког зачина и за 15 минута имате здрав оброк богат омега-3 киселинама, Де витамином, калцијумом који се препоручује. Уље од коштица грожђа саветује се за пржење.

Уместо кафе, предлагаје се какао који је богат магнезијумом, цинком, хромом, баком, манганом, калијумом, гвожђем а садржи и флавоноле који јачају отпорност организма. Једна шоља дневно са медом и мало цимета

Заједно са воћем и поврћем препоручује се зрнаста храна

повољно утиче и на стварање хормона среће који делују на опуштање, смањење стреса и генерално на боље расположење. Могу се користити и домаћи чајеви од мајчине душице, нане, камилице, шипурка. Када се чај мало прохлади, може се додати мед и лимун. Шипурак је ризница витамина Це и садржи га више него лимун, поморанџа или паприка заједно. Укусан топли напатак од шипурка са медом оснажиће имунитет и користан је у време респираторних инфекција и грипа.

Пост укључује и чињење добрих дела па се треба сетити комшија, пријатеља, рођака обрадовати их позивом или им однети ручак. Чинимо другима и не памтимо шта смо учинили или дали. Појачајмо молитву за своје ближње, себе и друге не осуђујмо, праштајмо. Ако смо нешто и погрешили треба да се покајемо и исповедимо и увек да благодаримо. Захвалимо и за лепе и за тешке догађаје, благодаримо и за ово искушење које сада пролазимо јер све је са божијим допуштењем. Носимо у срцу мир и љубав и дарујмо је другима, јер најлепша тајна медицине је да је имунитет чудесно ткање доброте, љубави и ведрине. Најјача молитва у посту јесте љубав према ближњем. Бројне рецепте и савете за исхрану можете наћи на сајту www.endokrinolog.rs и фејсбук страници „Медитеранска исхрана професорке Весне Димитријевић Срећковић“.

Др В. Димитријевић Срећковић
Извор: Здравље у тањиру

Зелена аптека

САМ БОГ ГА ЈЕ ПОСЛАО ЉУДИМА

Босиљак је познат као антибиотик, антиоксиданс, чисти крвоток, уништава холестерол

Постоји много разлога зашто босиљак треба чешће да додајете у јела. Босиљак (лат. *Ocimum basilicum*) је жбунаста и веома ароматична биљка, овалних и углавном зелених листова.

Постоји око шездесет врста босиљка, а све су различите по изгледу и укусу.

Босиљак има веома јака антиоксидативна својства. Антиоксиданси из босиљка, који су важан део здраве исхране и здравог начина живота, шите тело од слободних радикала, спречавају старење ћелија и настанка неких врста рака.

Један од њих је бета-каротен, који се у телу претвара у витамин А. Он спречава оксидацију холестерола, штитећи срце и крвне судове. Бета-каротен је одличан за превенцију болести као што су астма, остеоартритис и реуматизам артритис, које настају због слободних радикала.

У босиљку има пуно витамина Б6 и магнезијума. Витамин Б6 спречава накупљање опасне супстанце хомоцистеина, а магнезијум подстиче јачање кардиоваскуларног система, чиме делује превентивно против инфаркта. Опуштајући мишиће и крвне судове, он поспешује проток крви и смањује ризик од аритмије.

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Београд, Сазонова 18а
Тел: 011/2435-924

Нови Београд, Булевар Црвене армије 11в
Тел: 011/77-09-099

Нови Сад, Булевар Ослобођења 111
Тел: 021/66-22-757

www.slusniaparatizonex.rs
info@slusniaparatizonex.rs

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Снимио:
Д. Миловановић

Дизајн насловне
странице:
Милан Чуљић

Година XIX. Број 206. МАРТ, 2021.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Стеван Стојановић (Шабац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Драган Дабетић (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:
***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахрањивања преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремијацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почаста,
- помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
- Умањење укупних трошкова за висину рефундације
- бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почасне преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Цени ће више онај ѿре
колико ѿљујеш оној доле.*

*Башина из Раја што има
два краја,
ојравдање неким је без
значаја.*

*Ни у возу више нема класа.
По јединственој се тарифи
каса.*

*Јавно је тврдио да не би био
заменик, чак ни себи.*

*Увек у начелу исти ошаше
на челу,
како у трагу шако и на селу,
у ѿићу и јелу.*

*Уиознао жену ѿријашеља
и одмах ѿа ѿрошла свака
жеља*

*Цршајући разне маје,
мењао је оловке, ѿаће и каје.*
Павле С. Бандовић

TANJAdent

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.
Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х